

Matematická propedeutika totiž na co bychom určitě neměli zapomenout

při studiu MKP

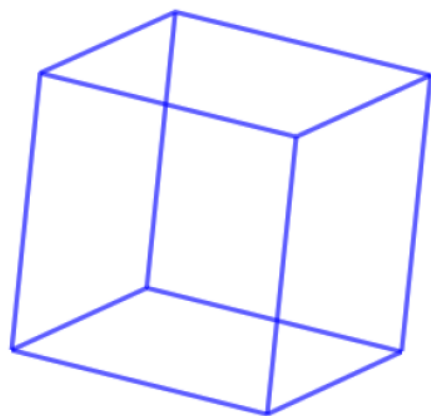
Lukáš Horný

lukas.horny@fs.cvut.cz

Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky, ČVUT FS

Tělesa

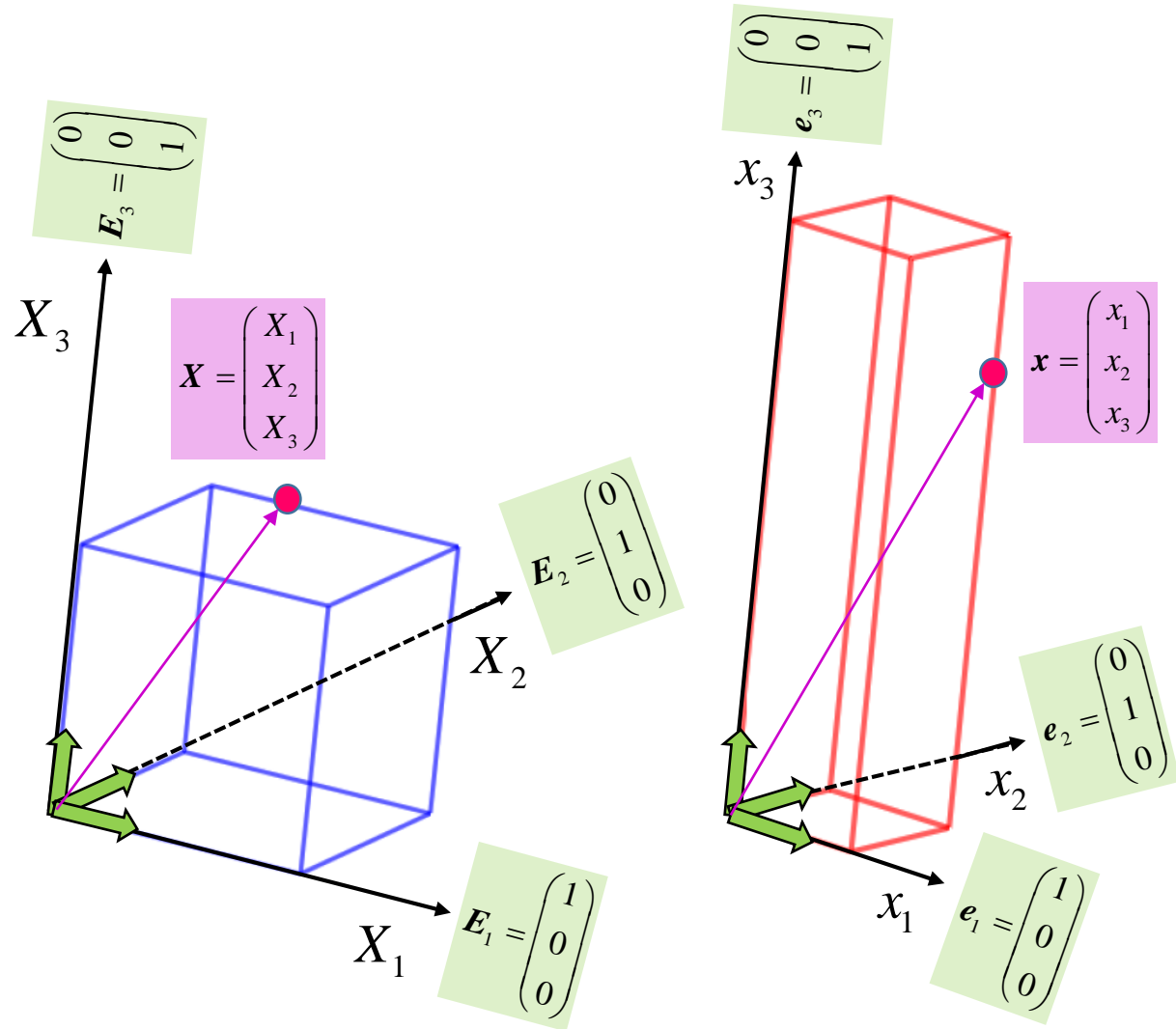
Mějme dvě tělesa...

a představme si je v matematických prostorech, které známe

- \mathbb{R}^3
- myslíme na prostor, kde každý bod má tři reálné souřadnice
- kde umíme měřit vzdálenosti
- kde každý bod umíme zaměřit vektorem jdoucím z počátku souřadnic

Vektorová algebra a analytická geometrie

Vzpomeňme si na

- *Báze*
- *Operace (součiny, součty,...)*
- *Souřadnice*
- *Transformace*

Vektorová algebra a analytická geometrie

složky vektoru

v dané bázi

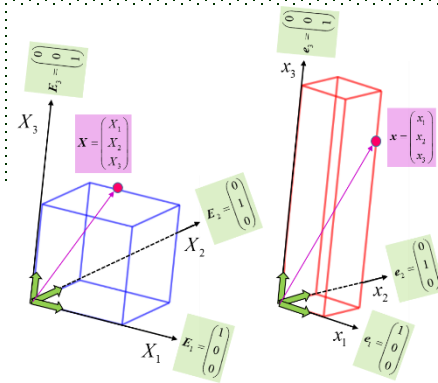
$$\mathbf{u} = u_1 \mathbf{e}_1 + u_2 \mathbf{e}_2 + u_3 \mathbf{e}_3 = u_1 \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix} + u_2 \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} + u_3 \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix}$$

standardní báze v \mathbb{R}^3

ortonormální, kartézská

$$\mathbf{e}_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix} \quad \mathbf{e}_2 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} \quad \mathbf{e}_3 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix}$$

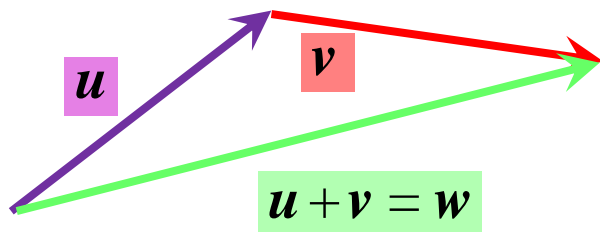
Vektorová algebra a analytická geometrie

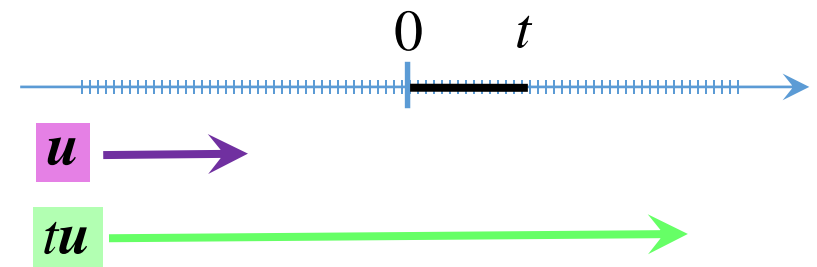
Mějme vektory \mathbf{u} a \mathbf{v} a \mathbf{w} z vektorového prostoru \mathcal{V} nad \mathbb{R}

$$\mathbf{u} = \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix} \quad \mathbf{v} = \begin{pmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{pmatrix} \quad \text{a} \quad t \in \mathbb{R} \quad \text{Ve } \mathcal{V} \text{ platí:}$$

$$\mathbf{u} + \mathbf{v} = \mathbf{w} = \begin{pmatrix} u_1 + v_1 \\ u_2 + v_2 \\ u_3 + v_3 \end{pmatrix}$$

$$t \cdot \mathbf{u} = \begin{pmatrix} t \cdot u_1 \\ t \cdot u_2 \\ t \cdot u_3 \end{pmatrix}$$

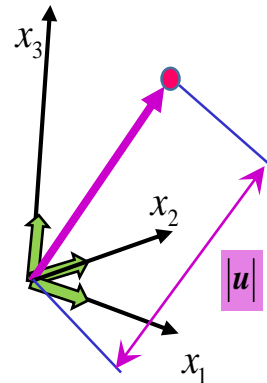

Vektorová algebra a analytická geometrie

norma vektoru

je číslo vyjadřující jeho délku

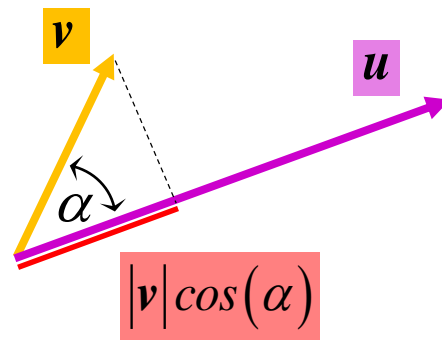
$$u = |\mathbf{u}| = \sqrt{\mathbf{u} \cdot \mathbf{u}} = \sqrt{[\mathbf{u}]^T [\mathbf{u}]}$$

skalární součin

je číslo

$$\mathbf{u} \cdot \mathbf{v} = \sum_{i=1}^3 u_i v_i = u_i v_i = [\mathbf{u}]^T [\mathbf{v}] = \begin{bmatrix} u_1 & u_2 & u_3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} = u_1 v_1 + u_2 v_2 + u_3 v_3 = |\mathbf{u}| |\mathbf{v}| \cos(\alpha)$$

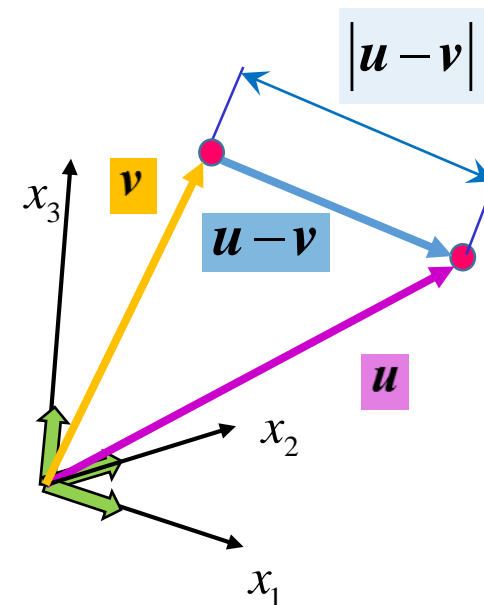

$$\cos(\alpha) = \frac{\mathbf{u} \cdot \mathbf{v}}{|\mathbf{u}| |\mathbf{v}|}$$

vzdálenost vektorů

(jimi zaměřených bodů) je číslo

$$\rho(\mathbf{u}, \mathbf{v}) = |\mathbf{u} - \mathbf{v}| = \sqrt{(\mathbf{u} - \mathbf{v}) \cdot (\mathbf{u} - \mathbf{v})}$$

Vektorová algebra a analytická geometrie

vektorový součin

je vektor

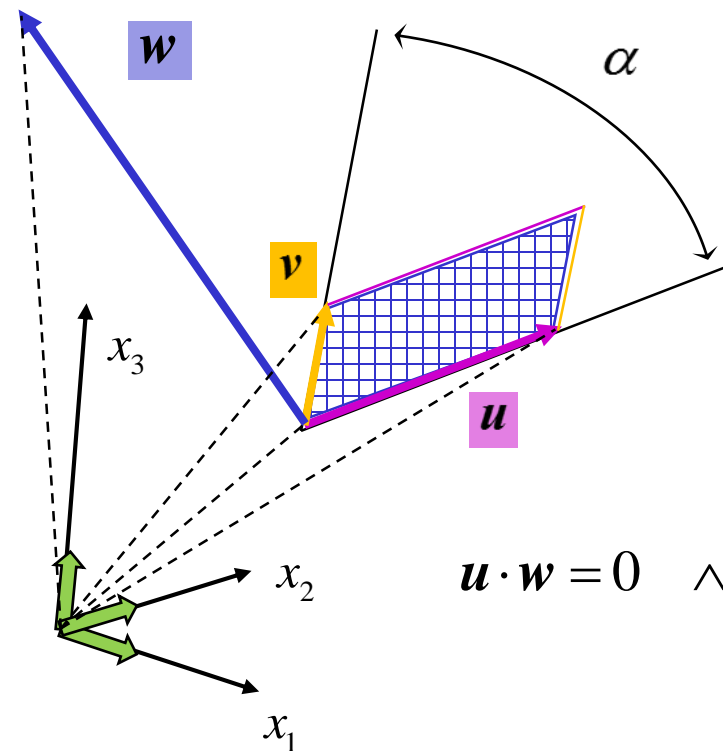
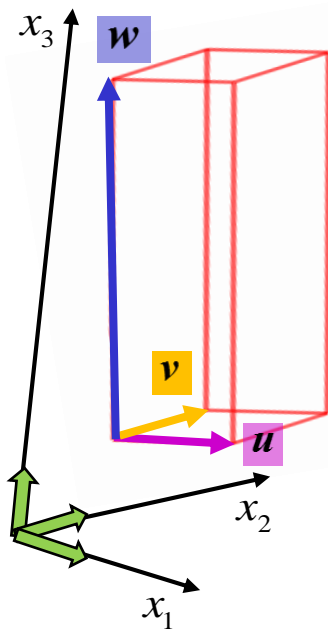
$$\mathbf{u} \times \mathbf{v} = \begin{vmatrix} \mathbf{e}_1 & \mathbf{e}_2 & \mathbf{e}_3 \\ u_1 & u_2 & u_3 \\ v_1 & v_2 & v_3 \end{vmatrix} = \begin{pmatrix} u_2 v_3 - u_3 v_2 \\ u_3 v_1 - u_1 v_3 \\ u_1 v_2 - u_2 v_1 \end{pmatrix} = \mathbf{w}$$

$$|\mathbf{w}| = |\mathbf{u}| |\mathbf{v}| \sin(\alpha)$$

smíšený součin

je číslo vyjadřující objem
rovnoběžnostěnu daného vektory $\mathbf{u}, \mathbf{v}, \mathbf{w}$

$$V = (\mathbf{u} \times \mathbf{v}) \cdot \mathbf{w} = \mathbf{u} \cdot (\mathbf{v} \times \mathbf{w}) = \mathbf{v} \cdot (\mathbf{w} \times \mathbf{u})$$

$$\mathbf{u} \cdot \mathbf{w} = 0 \quad \wedge \quad \mathbf{v} \cdot \mathbf{w} = 0$$

Vektorová algebra a analytická geometrie

Lineární transformace \mathbf{A} prostoru \mathcal{V}

$$\mathbf{A} : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{V}$$

$$\mathbf{A}(\mathbf{u} + \mathbf{v}) = \mathbf{A}(\mathbf{u}) + \mathbf{A}(\mathbf{v})$$

Aditivita

$$\mathbf{A}(t\mathbf{u}) = t\mathbf{A}(\mathbf{u})$$

Homogenita

Lineární transformaci \mathbf{A} prostoru \mathcal{V} reprezentujeme maticí \mathbf{A}

$$\mathbf{A}(\mathbf{u} + \mathbf{v}) = \mathbf{A}\mathbf{u} + \mathbf{A}\mathbf{v}$$

$$\mathbf{A}(t\mathbf{u}) = t\mathbf{A}\mathbf{u}$$

$$\mathbf{A}\mathbf{u} = \mathbf{w}$$

$$\mathbf{A}\mathbf{u} = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_{11}u_1 + a_{12}u_2 + a_{13}u_3 \\ a_{21}u_1 + a_{22}u_2 + a_{23}u_3 \\ a_{31}u_1 + a_{32}u_2 + a_{33}u_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{pmatrix}$$

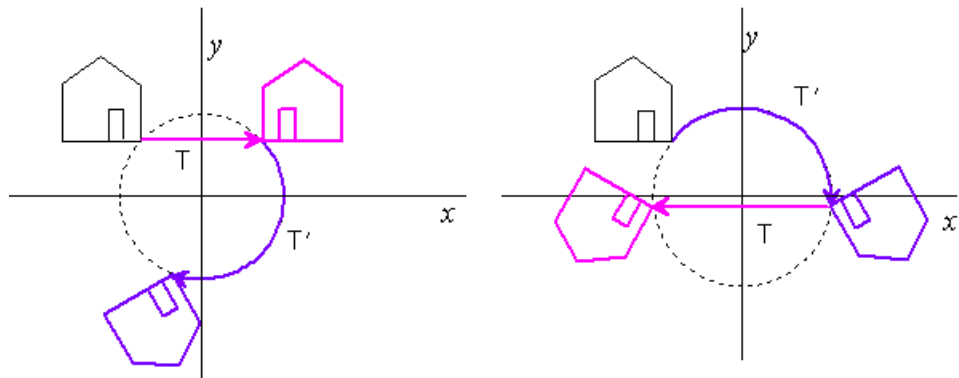
Vektorová algebra a analytická geometrie

Násobení matic \mathbf{B} a \mathbf{A} interpretujeme jako *skládání zobrazení*

Vzniká nové zobrazení $\mathbf{C} = \mathbf{BA}$

Celou událost čteme jako \mathbf{B} po \mathbf{A}

$$\mathbf{C} = \mathbf{BA} \neq \mathbf{AB} = \mathbf{C}'$$

$$\mathbf{C}(u) = \mathbf{B} \circ \mathbf{A}(u) = \mathbf{B}(\mathbf{A}(u)) = \mathbf{B}(w) = z$$

\uparrow $\mathbf{A}u = w$ \uparrow $\mathbf{B}w = z$

$$\mathbf{C}'(u) = \mathbf{A} \circ \mathbf{B}(u) = \mathbf{A}(\mathbf{B}(u)) = \mathbf{A}(w') = z'$$

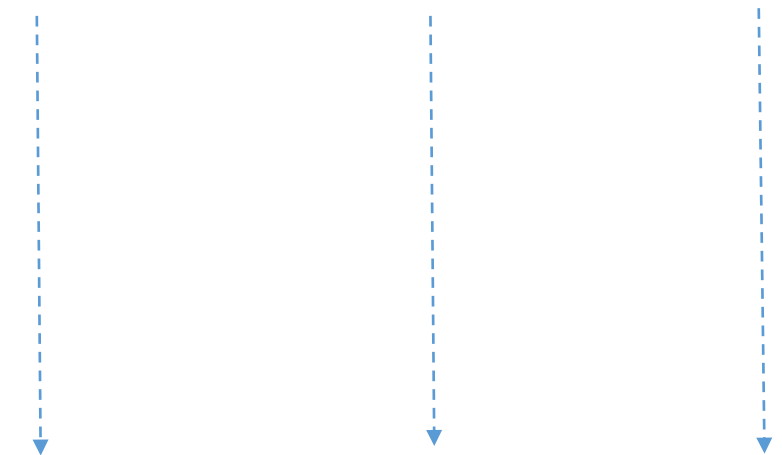
\uparrow $\mathbf{B}u = w'$ \uparrow $\mathbf{A}w' = z'$

Vektorová algebra a analytická geometrie

$$\mathbf{C} = \mathbf{B} \mathbf{A} \quad \Leftrightarrow \quad C_{ij} = \sum_{k=1}^3 B_{ik} A_{kj} = B_{ik} A_{kj}$$

$$C_{11} = B_{11}A_{11} + B_{12}A_{21} + B_{13}A_{31} = \sum_{k=1}^3 B_{1k}A_{k1}$$

$$\begin{pmatrix} C_{11} & C_{12} & C_{13} \\ C_{21} & C_{22} & C_{23} \\ C_{31} & C_{32} & C_{33} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} B_{11} & B_{12} & B_{13} \\ B_{21} & B_{22} & B_{23} \\ B_{31} & B_{32} & B_{33} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix}$$

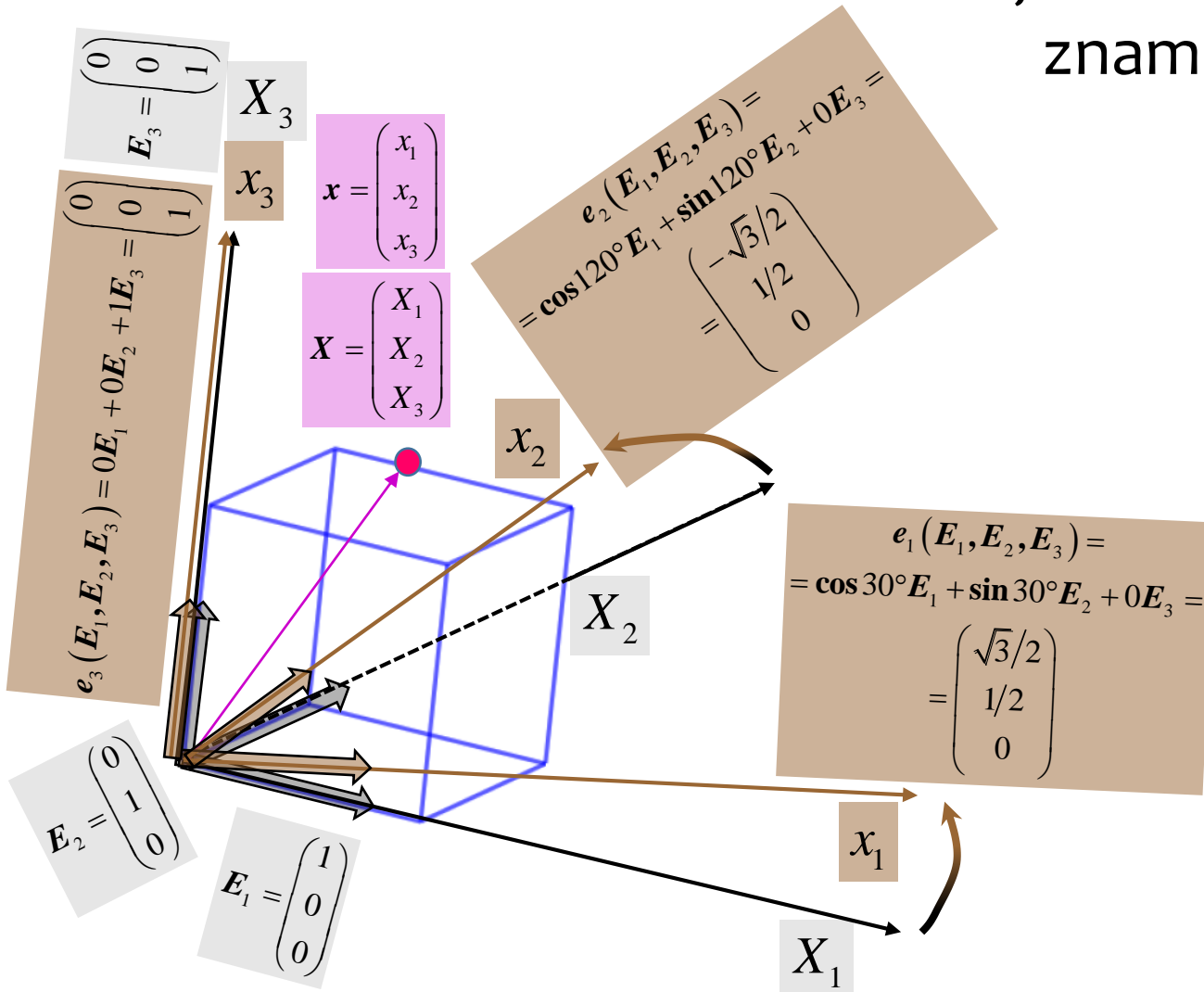

$$C_{23} = B_{21}A_{13} + B_{22}A_{23} + B_{23}A_{33} = \sum_{k=1}^3 B_{2k}A_{k3}$$

$$C_{33} = B_{31}A_{13} + B_{32}A_{23} + B_{33}A_{33} = \sum_{k=1}^3 B_{3k}A_{k3}$$

Vektorová algebra a analytická geometrie

Dvě báze v jednom prostoru: Natočit soustavu souřadnic znamená \rightarrow přejít od jedné vektorové báze k druhé

$$\begin{aligned}
 e_1 &= \cos 30^\circ E_1 + \sin 30^\circ E_2 + 0E_3 \\
 e_2 &= \cos 120^\circ E_1 + \sin 120^\circ E_2 + 0E_3 \\
 e_3 &= 0E_1 + 0E_2 + 1E_3
 \end{aligned}$$

$$\text{Mat}_E^e = \begin{pmatrix} \sqrt{3}/2 & -\sqrt{3}/2 & 0 \\ 1/2 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} \sqrt{3}/2 & -\sqrt{3}/2 & 0 \\ 1/2 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} X_1 \\ X_2 \\ X_3 \end{pmatrix}$$

$$\text{Mat}_E^e = \mathbf{R}^{-1}$$

$$\mathbf{R}^{-1} \mathbf{x} = \mathbf{X}$$

$$\mathbf{R} \mathbf{X} = \mathbf{x}$$

Vektorová algebra a analytická geometrie

Připomeňme si některé, v mechanice běžné, vektorové veličiny

- Polohový vektor
- Rychlost a zrychlení
- Síla
- Hybnost
- Moment síly
vzhledem k počátku
- Moment hybnosti
vzhledem k počátku

\mathbf{x}

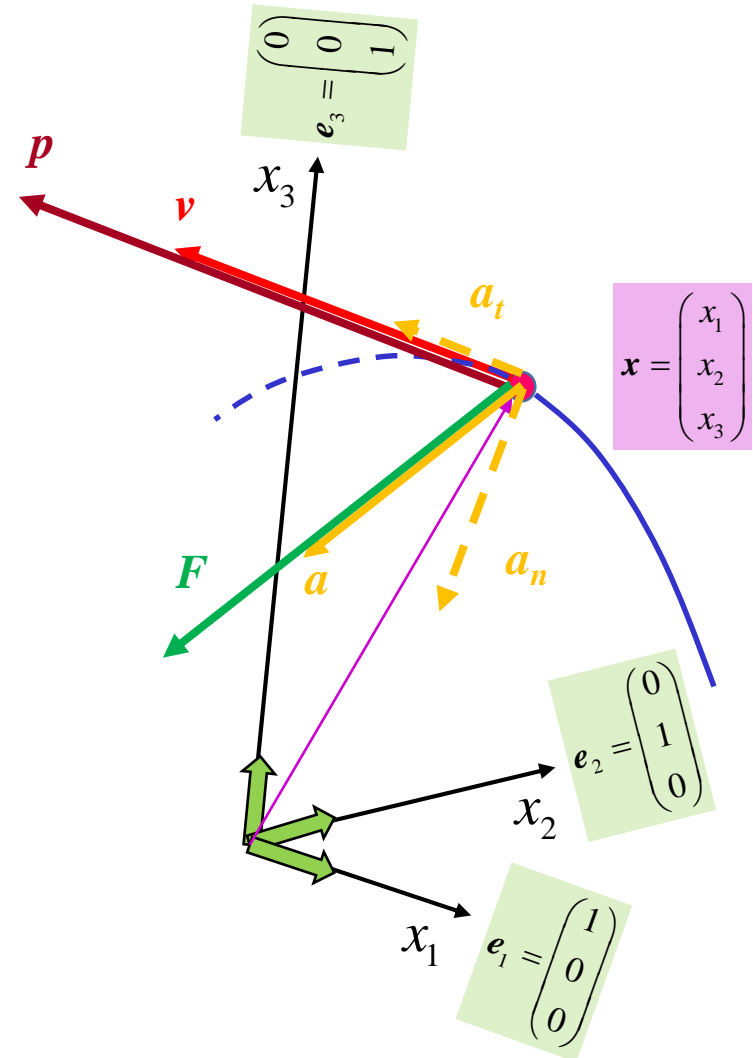
$$\mathbf{v} = \frac{d\mathbf{x}}{dt} \quad \mathbf{a} = \frac{d\mathbf{v}}{dt}$$

$$\mathbf{F} = \frac{d\mathbf{p}}{dt}$$

$$\mathbf{p} = m\mathbf{v}$$

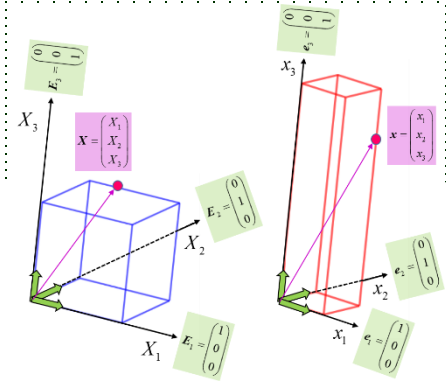
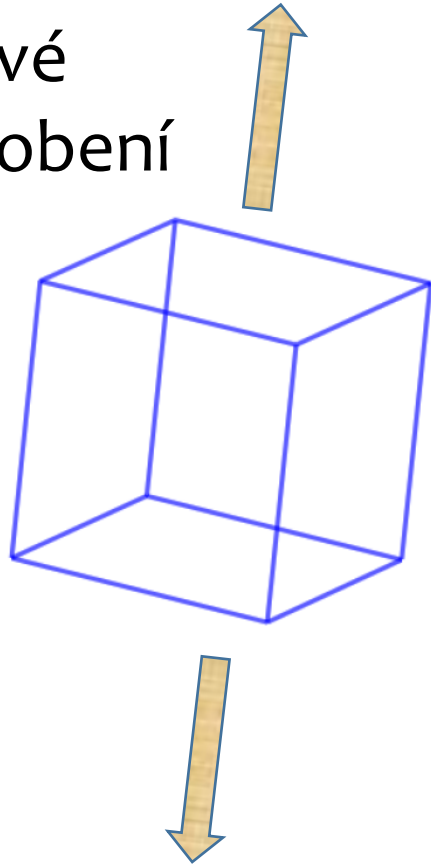
$$\mathbf{M} = \mathbf{x} \times \mathbf{F}$$

$$\mathbf{L} = \mathbf{x} \times \mathbf{p}$$

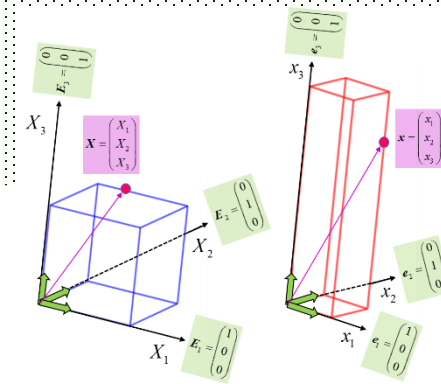
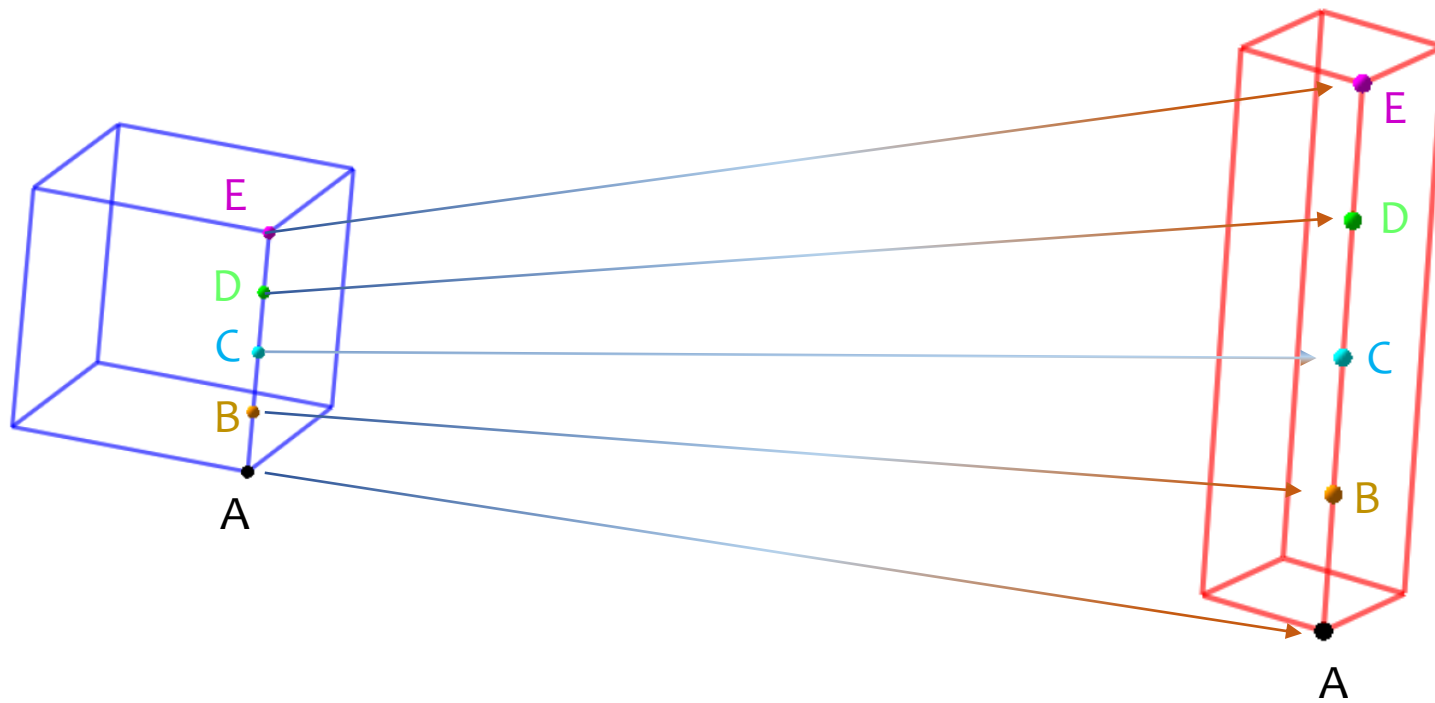

Deformace

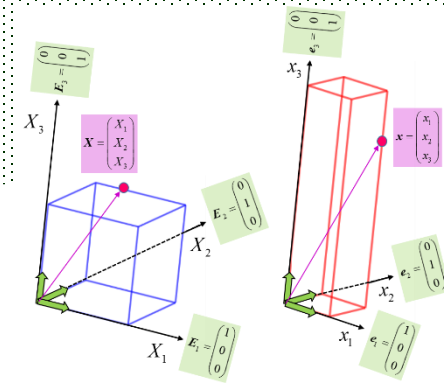
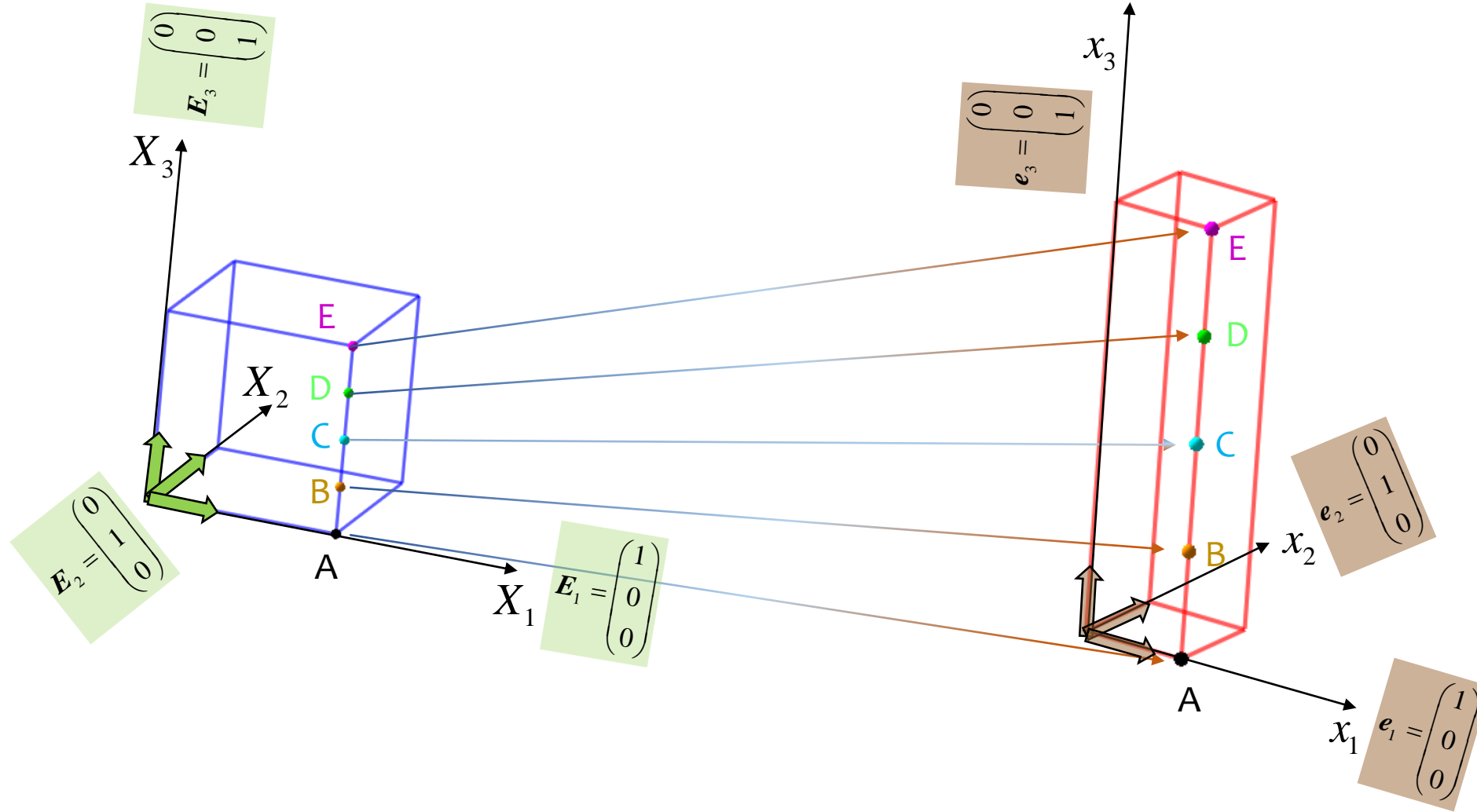
Silové působení

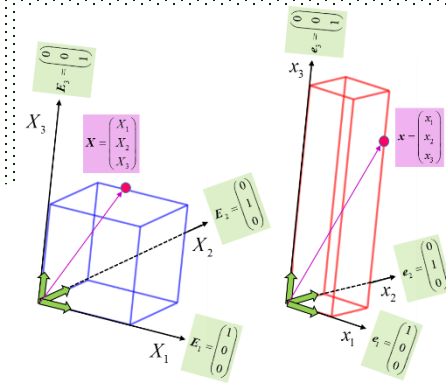
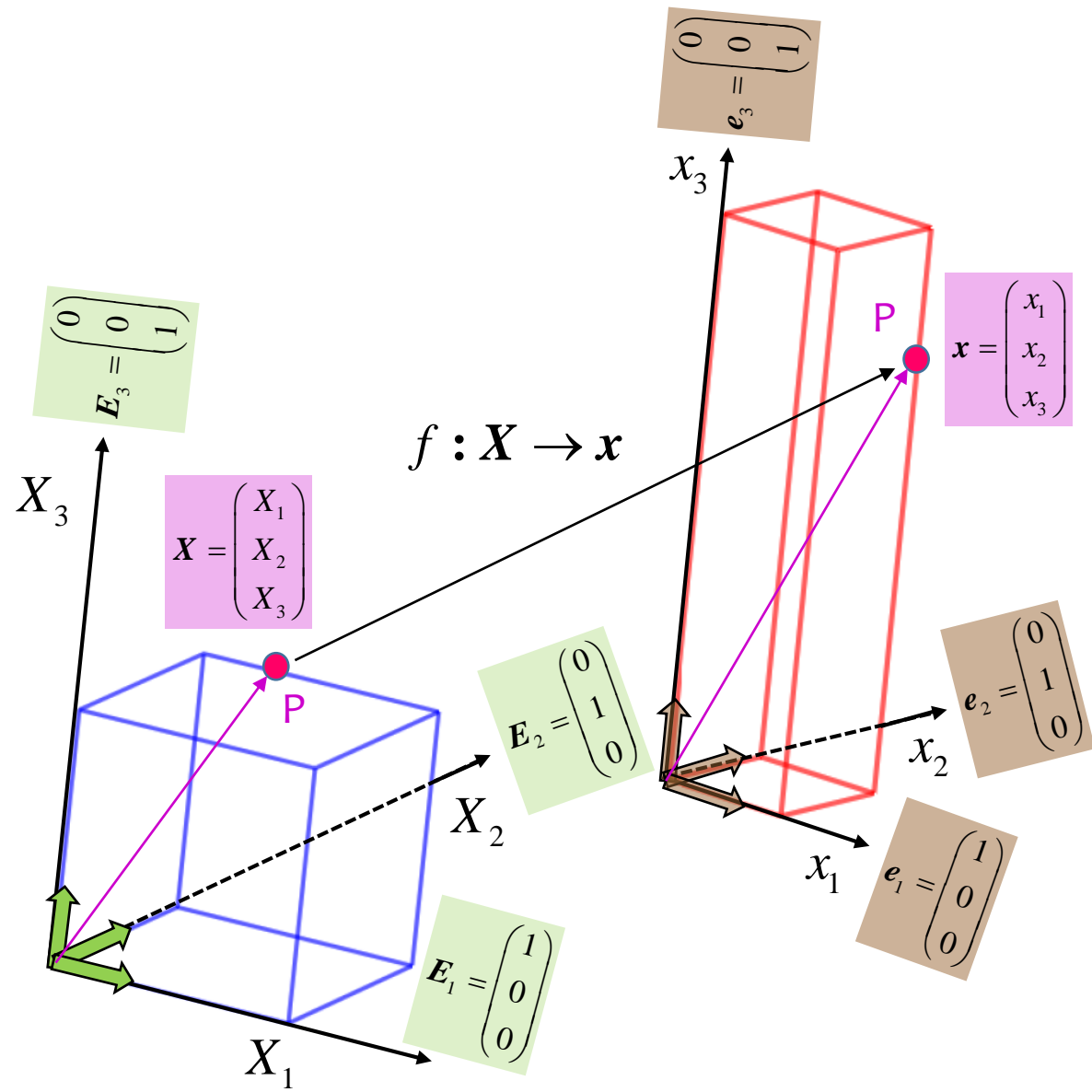
Deformace = Zobrazení

Deformace = Zobrazení

Zobrazení $f : X \rightarrow x$

$$f : X \rightarrow x$$

$$x = f(X)$$

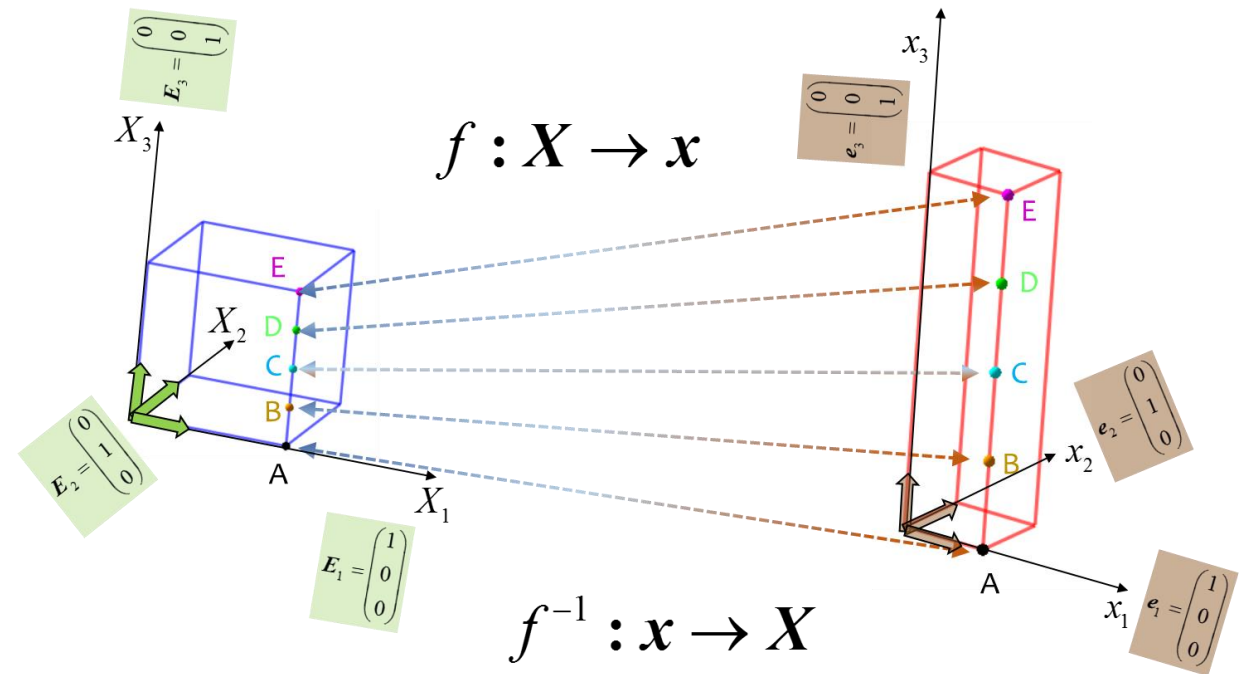
$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f_1(X_1, X_2, X_3) \\ f_2(X_1, X_2, X_3) \\ f_3(X_1, X_2, X_3) \end{pmatrix} =$$

$$= f_1(X_1, X_2, X_3)e_1 + f_2(X_1, X_2, X_3)e_2 + f_3(X_1, X_2, X_3)e_3$$

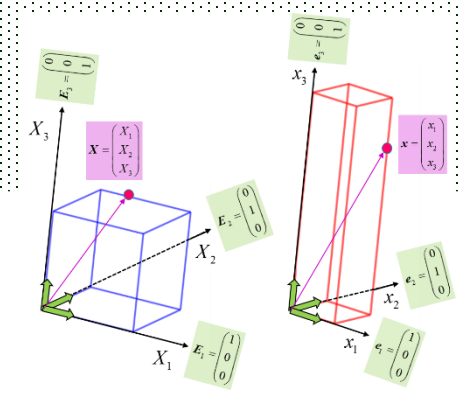
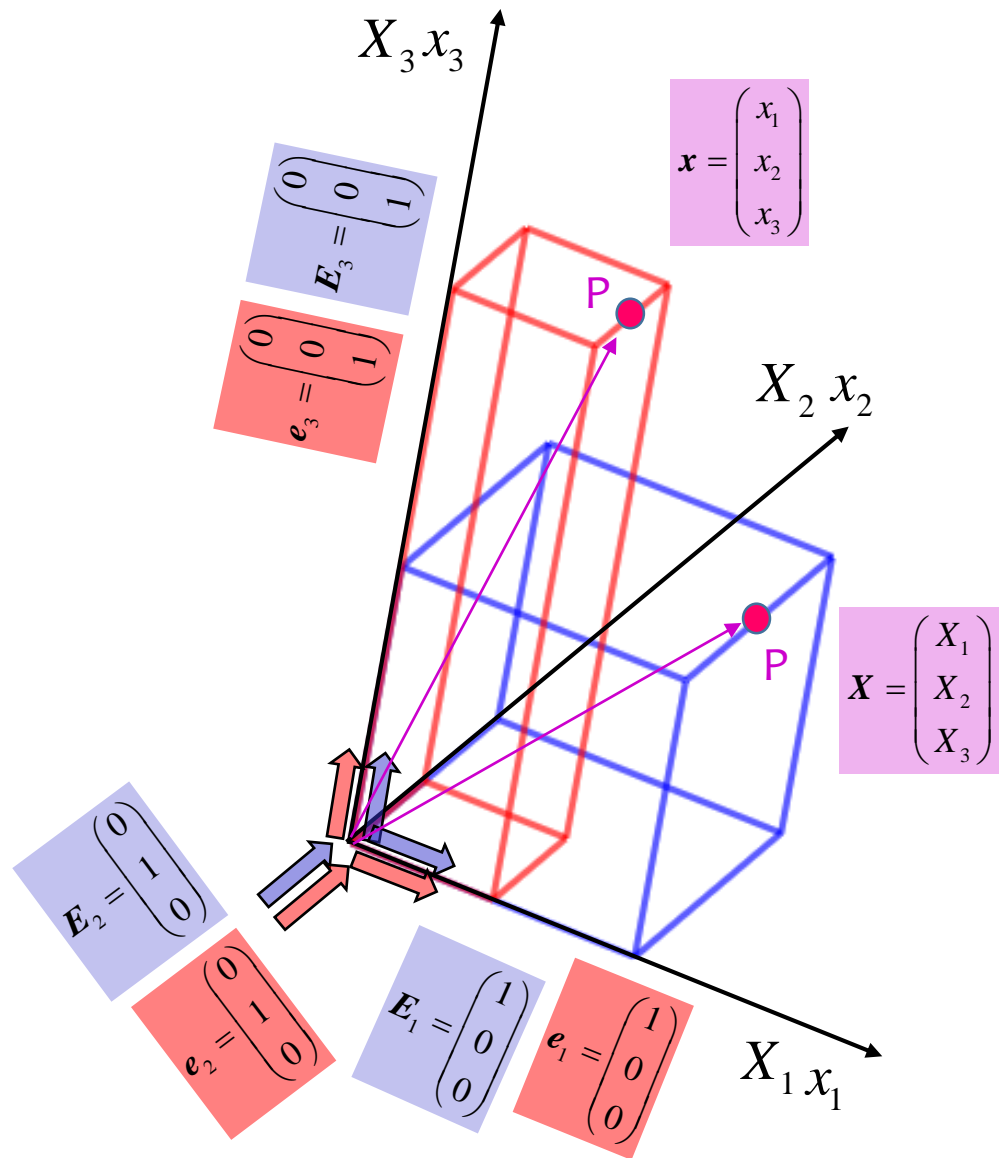
Zobrazení $f^{-1} : \mathbf{x} \rightarrow \mathbf{X}$

Po zobrazení $f : \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{x}$ požadujeme, aby bylo *bijektivní* (vzájemně jednoznačné) a *spojité*

Požadujeme též existenci *spojitého* f^{-1}

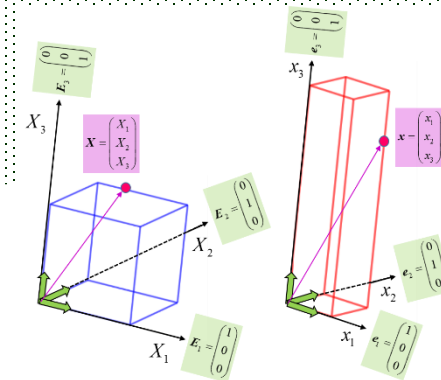
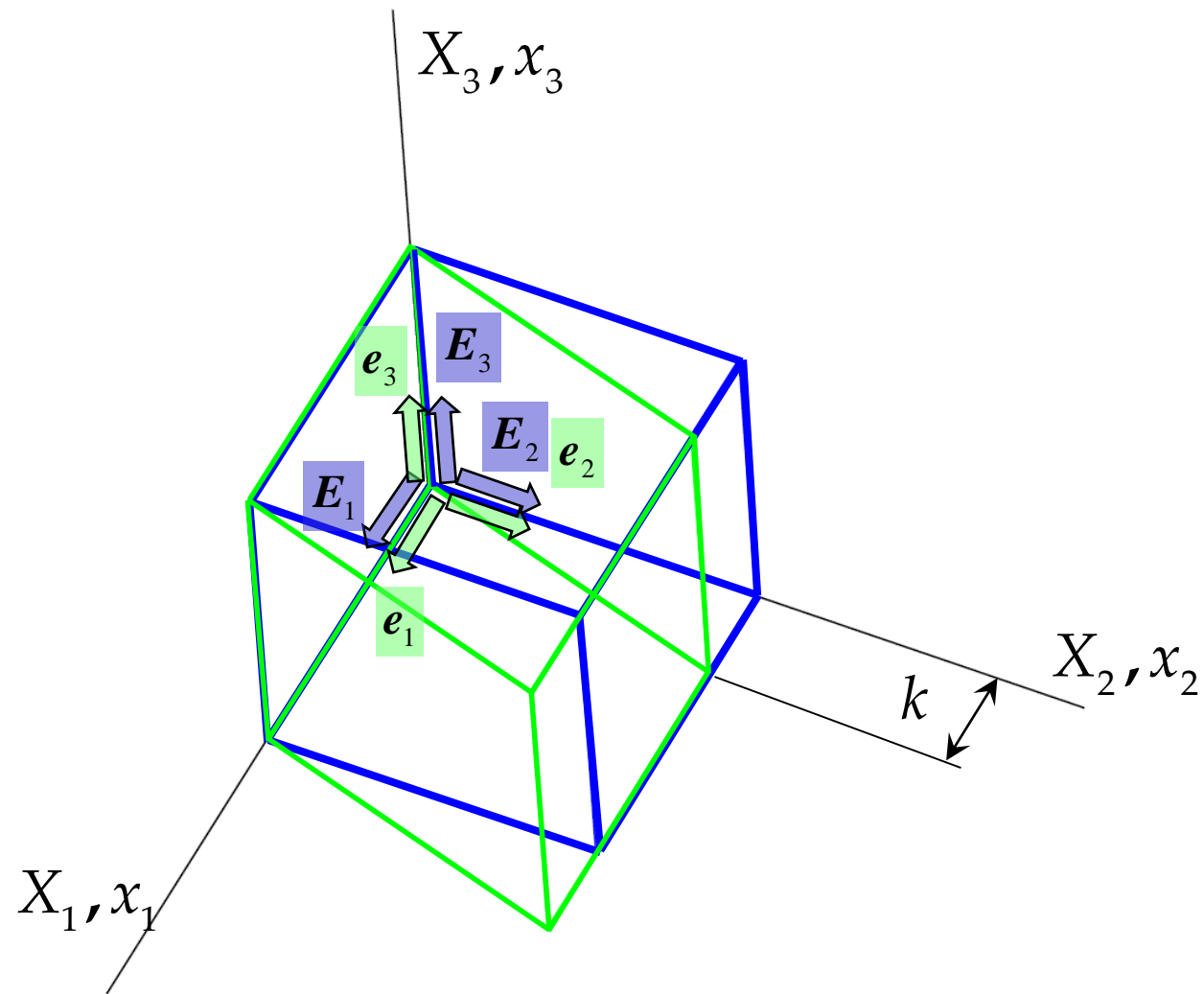
Zobrazení $f : X \rightarrow x$

$$f : X \rightarrow x$$

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.5X_1 \\ 0.5X_2 \\ 2X_3 \end{pmatrix} = 0.5X_1e_1 + 0.5X_2e_2 + 2X_3e_3$$

Zobrazení $f : X \rightarrow x$

$$f : X \rightarrow x$$

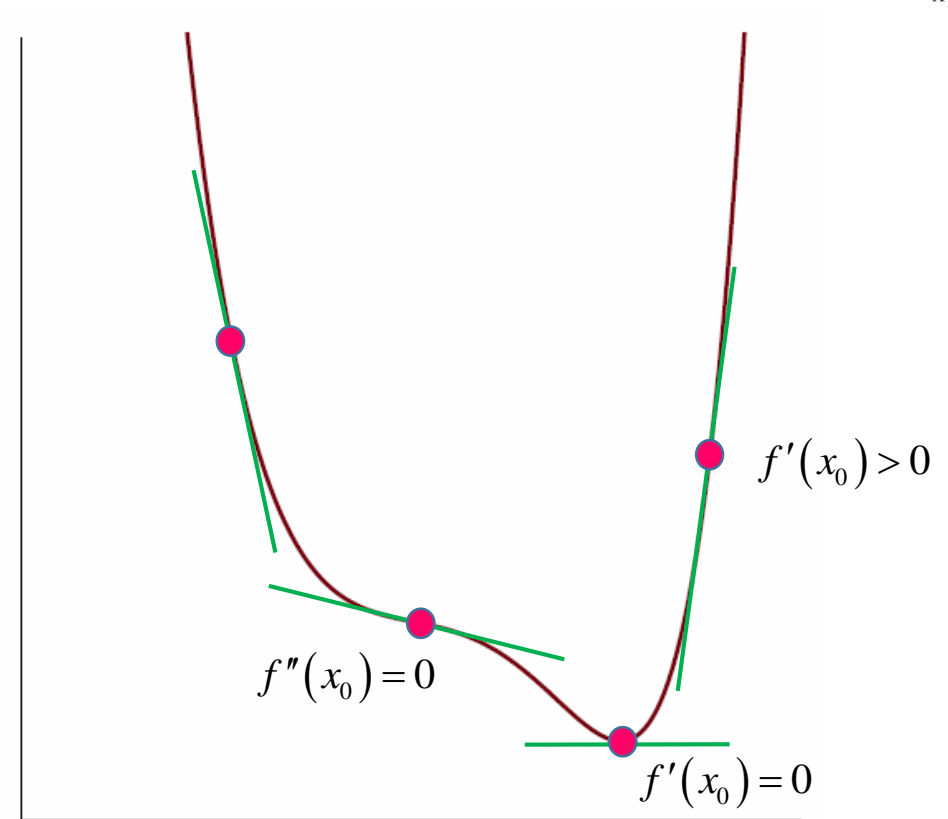
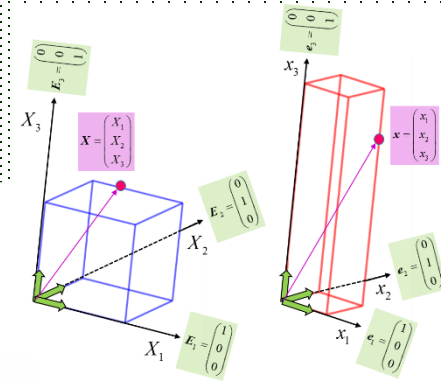
$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} X_1 + kX_2 \\ X_2 \\ X_3 \end{pmatrix} = (X_1 + kX_2)\mathbf{e}_1 + X_2\mathbf{e}_2 + X_3\mathbf{e}_3$$

Zjišťování lokálních vlastností zobrazení

Derivace

$$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$$
$$x \rightarrow f(x)$$

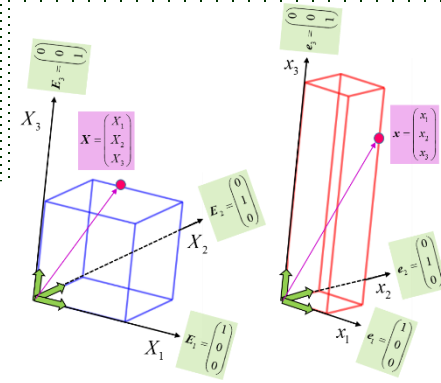
$$f'(x_0) = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x_0 + h) - f(x_0)}{h}$$

Zjišťování lokálních vlastností zobrazení

Směrová derivace a gradient

$$f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R} \quad \mathbf{x} \rightarrow f(\mathbf{x})$$

$$\nabla_{\mathbf{v}} f(\mathbf{x}_0) = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(\mathbf{x}_0 + h\mathbf{v}) - f(\mathbf{x}_0)}{h} = \nabla f(\mathbf{x}_0) \cdot \mathbf{v}$$

Směrová derivace

$$\nabla_{(1,0,0)} f(\mathbf{x}_0) = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(\mathbf{x}_0 + h(1,0,0)) - f(\mathbf{x}_0)}{h} = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1}$$

Parciální derivace

$$\nabla f(\mathbf{x}_0) = \begin{pmatrix} \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} \\ \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} \\ \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \end{pmatrix} = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} \mathbf{e}_1 + \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} \mathbf{e}_2 + \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \mathbf{e}_3$$

Gradient skalární funkce

Zjišťování lokálních vlastností zobrazení

Gradient $f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ $\mathbf{x} = f(\mathbf{X})$

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f_1(X_1, X_2, X_3) \\ f_2(X_1, X_2, X_3) \\ f_3(X_1, X_2, X_3) \end{pmatrix}$$

$$\nabla f(\mathbf{x}_0) = \begin{pmatrix} \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \end{pmatrix}$$

Zjišťování lokálních vlastností zobrazení

Gradient $\mathbf{x} = f(\mathbf{X})$

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f_1(X_1, X_2, X_3) \\ f_2(X_1, X_2, X_3) \\ f_3(X_1, X_2, X_3) \end{pmatrix} = f_1(X_1, X_2, X_3)\mathbf{e}_1 + f_2(X_1, X_2, X_3)\mathbf{e}_2 + f_3(X_1, X_2, X_3)\mathbf{e}_3$$

$$\nabla f(\mathbf{x}_0) = \begin{pmatrix} \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \end{pmatrix} =$$

$$\begin{matrix} & \mathbf{e}_1 & \mathbf{e}_2 & \mathbf{e}_3 \\ \mathbf{e}_1 & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \mathbf{e}_2 & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \\ \mathbf{e}_3 & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2} & \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3} \end{matrix}$$

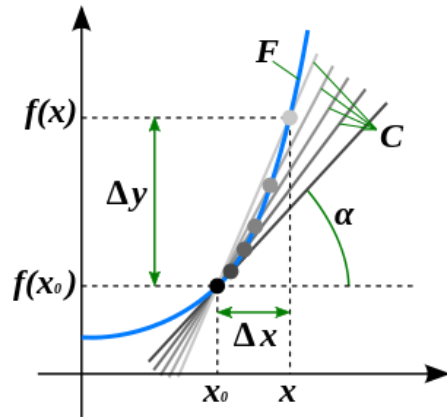
$$\frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1}\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{e}_1 + \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2}\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{e}_2 + \frac{\partial f_1(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3}\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{e}_3 + \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1}\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{e}_1 + \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2}\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{e}_2 + \frac{\partial f_2(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3}\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{e}_3 + \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_1}\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{e}_1 + \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_2}\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{e}_2 + \frac{\partial f_3(\mathbf{x}_0)}{\partial x_3}\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{e}_3$$

Zjišťování lokálních vlastností zobrazení

Podstatou stále zůstává derivování...

měření velikosti změny $\Delta f(x)$ vzhledem ke změně Δx

$$\frac{df(x)}{dx}$$

Gradient $x = f(\mathbf{X})$

$$f: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$$

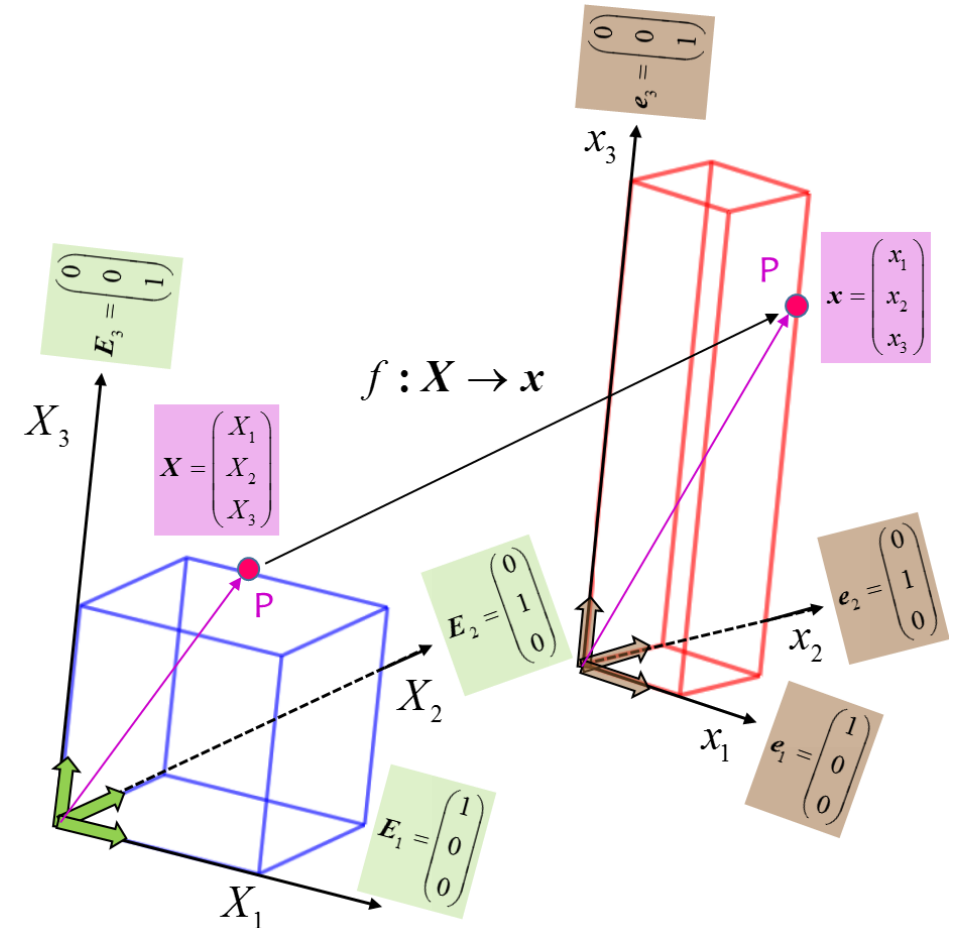
$$\frac{\partial f_i(X_1, X_2, X_3)}{\partial x_j} \quad i, j = 1, 2, 3$$

Deformace

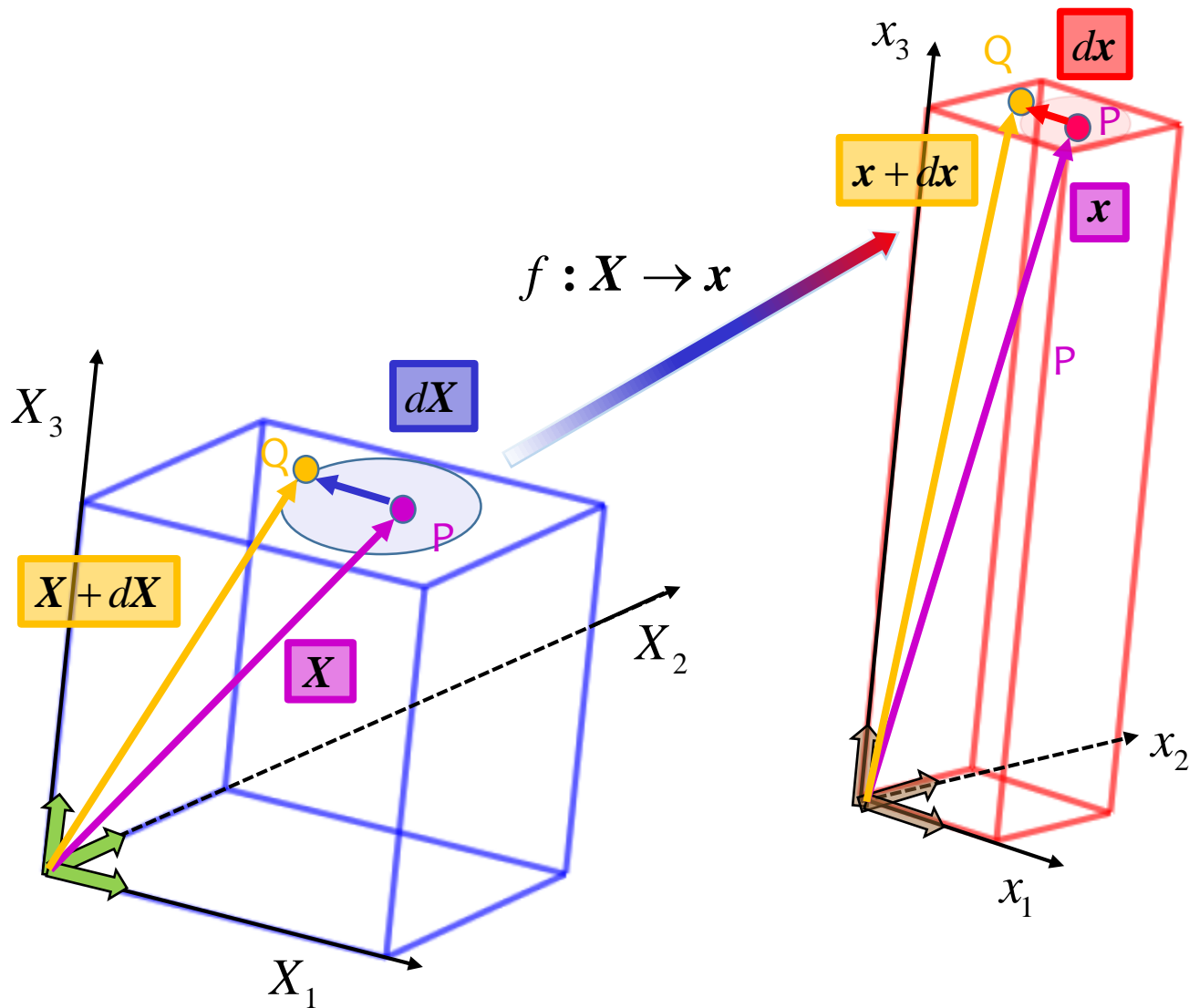
Takže odpověď na otázku, co se děje s tělesem při deformování, budeme opět hledat pomocí derivací...

Pomocí tzv.

deformačního gradientu

Deformace

Referenční konfigurace:

bod P zaměřen X

Bod v elementárním okolí Q

zaměřen $X + dX$

Deformovaná konfigurace:

bod P zaměřen x

Bod v elementárním okolí Q

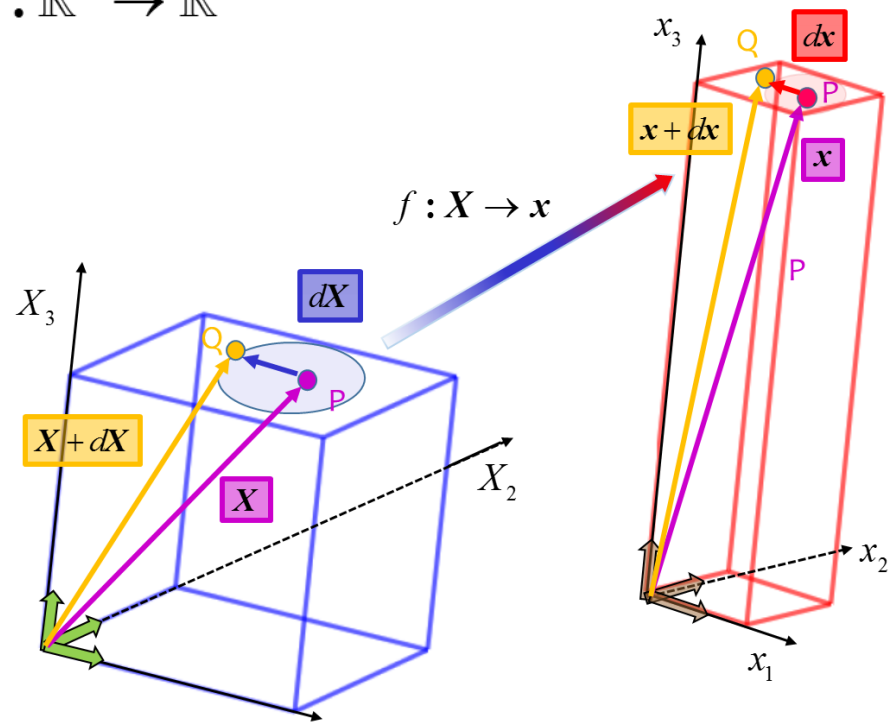
zaměřen $x + dx$

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f_1(X_1, X_2, X_3) \\ f_2(X_1, X_2, X_3) \\ f_3(X_1, X_2, X_3) \end{pmatrix}$$

Deformační gradient \mathbf{F}

$$f : X \rightarrow x$$

$$f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$$

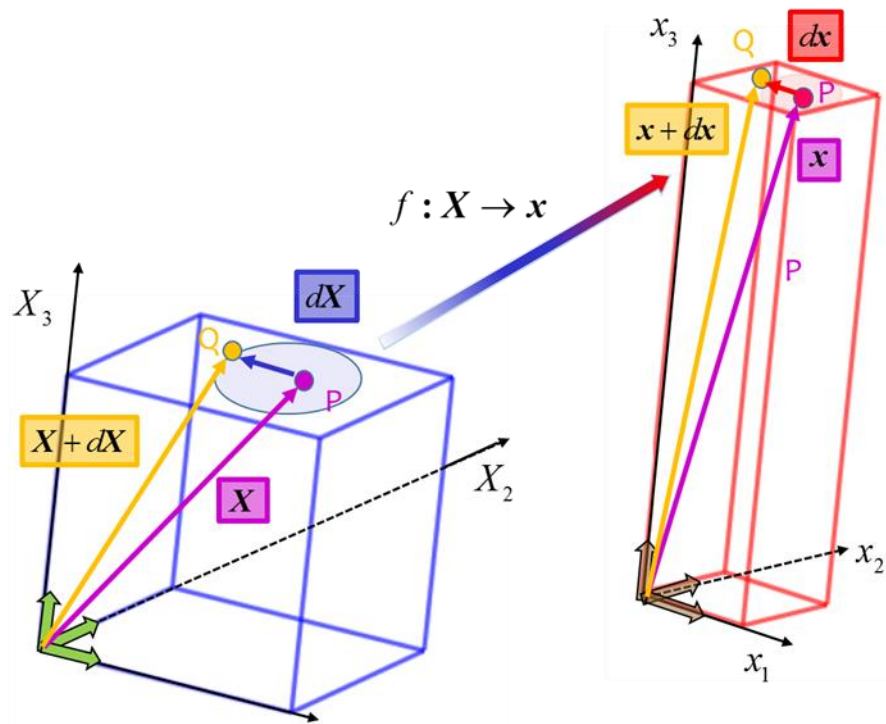
Infinitesimální změna
(„diferenciál“) zobrazení f

$$df : dX \rightarrow dx$$

$$\mathbf{F} = \frac{dx}{dX}$$

$$\mathbf{F} = \text{Grad}(\mathbf{x}(X))$$

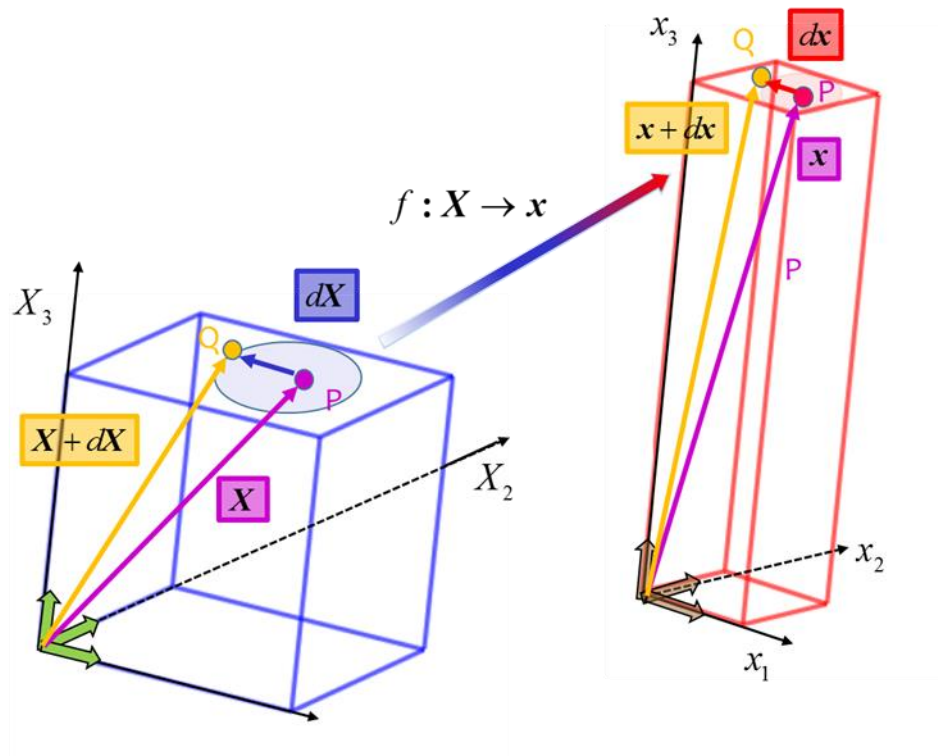
Deformační gradient \mathbf{F}

$$\mathbf{F} = \frac{d\mathbf{x}}{d\mathbf{X}}$$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} & \frac{\partial x_1}{\partial X_2} & \frac{\partial x_1}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} & \frac{\partial x_2}{\partial X_2} & \frac{\partial x_2}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} & \frac{\partial x_3}{\partial X_2} & \frac{\partial x_3}{\partial X_3} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_1} & \frac{\partial x_1(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_2} & \frac{\partial x_1(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_2(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_1} & \frac{\partial x_2(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_2} & \frac{\partial x_2(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_3(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_1} & \frac{\partial x_3(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_2} & \frac{\partial x_3(X_1, X_2, X_3)}{\partial X_3} \end{pmatrix}$$

Deformační gradient \mathbf{F}

$$\mathbf{F} = \frac{d\mathbf{x}}{d\mathbf{X}} \quad d\mathbf{x} = \mathbf{F} d\mathbf{X}$$

$$\begin{pmatrix} dx_1 \\ dx_2 \\ dx_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} & \frac{\partial x_1}{\partial X_2} & \frac{\partial x_1}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} & \frac{\partial x_2}{\partial X_2} & \frac{\partial x_2}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} & \frac{\partial x_3}{\partial X_2} & \frac{\partial x_3}{\partial X_3} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} dX_1 \\ dX_2 \\ dX_3 \end{pmatrix}$$

Deformační gradient \mathbf{F}

\mathbf{F} představuje lineární transformaci mezi dvěma vektorovými prostory (prostor referenčních a deformovaných elementárních vektorů)

$$d\mathbf{x} = \mathbf{F} d\mathbf{X}$$

$$\mathbf{F} : d\mathbf{X} \rightarrow d\mathbf{x}$$

$$dx_1 \mathbf{e}_1 + dx_2 \mathbf{e}_2 + dx_3 \mathbf{e}_3 = \mathbf{F} \{ dX_1 \mathbf{E}_1 + dX_2 \mathbf{E}_2 + dX_3 \mathbf{E}_3 \}$$

Takovou veličinu nazýváme tenzor

\mathbf{F} je konkrétně tenzor druhého řádu (tzv. smíšený, též dvou-bodový)

Deformační gradient \mathbf{F}

$$\mathbf{F} : d\mathbf{X} \rightarrow d\mathbf{x}$$

$$\begin{pmatrix} dx_1 \mathbf{e}_1 \\ dx_2 \mathbf{e}_2 \\ dx_3 \mathbf{e}_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \\ \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \\ \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} dX_1 \mathbf{E}_1 \\ dX_2 \mathbf{E}_2 \\ dX_3 \mathbf{E}_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \end{pmatrix} =$$

Deformační gradient \mathbf{F}

$$= \left(\begin{array}{c} \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} dX_1 \mathbf{E}_1 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} dX_2 \mathbf{E}_2 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} dX_3 \mathbf{E}_3 \end{array} \right) = \left(\begin{array}{c} \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_3} dX_3 \\ \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_3} dX_3 \\ \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_3} dX_3 \end{array} \right) =$$

$$= \left(\begin{array}{c} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_1}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_1}{\partial X_3} dX_3 \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_2}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_2}{\partial X_3} dX_3 \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_3}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_3}{\partial X_3} dX_3 \end{array} \right) = \left(\frac{\partial x_1}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_1}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_1}{\partial X_3} dX_3 \right) \mathbf{e}_1 + \left(\frac{\partial x_2}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_2}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_2}{\partial X_3} dX_3 \right) \mathbf{e}_2 + \left(\frac{\partial x_3}{\partial X_1} dX_1 + \frac{\partial x_3}{\partial X_2} dX_2 + \frac{\partial x_3}{\partial X_3} dX_3 \right) \mathbf{e}_3$$

Deformační gradient \mathbf{F}

$$\begin{aligned}
 \mathbf{F} &= \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_1 \mathbf{e}_1}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \\ \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_2 \mathbf{e}_2}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \\ \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_1 \mathbf{E}_1} & \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_2 \mathbf{E}_2} & \frac{\partial x_3 \mathbf{e}_3}{\partial X_3 \mathbf{E}_3} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} \mathbf{e}_1 \mathbf{E}_1 & \frac{\partial x_1}{\partial X_2} \mathbf{e}_1 \mathbf{E}_2 & \frac{\partial x_1}{\partial X_3} \mathbf{e}_1 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} \mathbf{e}_2 \mathbf{E}_1 & \frac{\partial x_2}{\partial X_2} \mathbf{e}_2 \mathbf{E}_2 & \frac{\partial x_2}{\partial X_3} \mathbf{e}_2 \mathbf{E}_3 \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} \mathbf{e}_3 \mathbf{E}_1 & \frac{\partial x_3}{\partial X_2} \mathbf{e}_3 \mathbf{E}_2 & \frac{\partial x_3}{\partial X_3} \mathbf{e}_3 \mathbf{E}_3 \end{pmatrix} = \\
 &= \frac{\partial x_1}{\partial X_1} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_1) + \frac{\partial x_1}{\partial X_2} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_2) + \frac{\partial x_1}{\partial X_3} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_3) + \frac{\partial x_2}{\partial X_1} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_1) + \frac{\partial x_2}{\partial X_2} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_2) + \\
 &+ \frac{\partial x_2}{\partial X_3} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_3) + \frac{\partial x_3}{\partial X_1} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_1) + \frac{\partial x_3}{\partial X_2} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_2) + \frac{\partial x_3}{\partial X_3} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_3)
 \end{aligned}$$

Deformační gradient \mathbf{F}

$$\mathbf{F} = \frac{d\mathbf{x}}{d\mathbf{X}} \quad F_{iK} = \frac{\partial x_i}{\partial X_K}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{F} = & F_{11} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{12} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_2) + F_{13} (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_3) + F_{21} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{22} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_2) + \\ & + F_{23} (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_3) + F_{31} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{32} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_2) + F_{33} (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_3) \end{aligned}$$

Tenzory druhého řádu

Lineární zobrazení (transformace) mezi dvěma vektorovými prostory

Tenzor \mathbf{A} tedy je $\mathbf{A} : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{V}$ nebo $\mathbf{A} : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{W}$

Jako lineární transformace je
tenzor druhého řádu
reprezentován
maticí A_{ij} nebo A_{iK}

$$\mathbf{A} : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{W}$$

$$u \in \mathcal{V}(\mathbf{E}_1, \mathbf{E}_2, \mathbf{E}_3)$$

$$v \in \mathcal{W}(\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \mathbf{e}_3)$$

$$\mathbf{A} = A_{iK} \mathbf{e}_i \otimes \mathbf{E}_K$$

$$\mathbf{A} : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{W}$$

$$\mathbf{v} = \mathbf{A} \mathbf{u}$$

$$[\mathbf{v}] = [\mathbf{A}][\mathbf{u}]$$

$$\begin{pmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix}$$

Operace s tenzory druhého řádu

„po složkách“ $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in \mathcal{V}$ $t \in \mathbb{R}$

$$(\mathbf{u} \otimes \mathbf{v})_{ij} = u_i v_j \quad \begin{pmatrix} u_1 \\ u_2 \\ u_3 \end{pmatrix} \otimes \begin{pmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} u_1 v_1 & u_1 v_2 & u_1 v_3 \\ u_2 v_1 & u_2 v_2 & u_2 v_3 \\ u_3 v_1 & u_3 v_2 & u_3 v_3 \end{pmatrix} \quad A_{ij} = u_i v_j$$

$$\mathbf{A} + \mathbf{B} = \mathbf{C} \text{ tak, že } A_{ij} + B_{ij} = C_{ij}$$

$$t \cdot \mathbf{A} = \mathbf{C} \text{ tak, že } t \cdot A_{ij} = C_{ij}$$

Operace s tenzory druhého řádu

„po složkách“ $u, v \in \mathcal{V}$ $t \in \mathbb{R}$

$$\mathbf{A} = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix} = A_{11} \mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{e}_1 + A_{12} \mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{e}_2 + \cdots + A_{23} \mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{e}_3 + A_{33} \mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{e}_3 =$$

$$= A_{11} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} + A_{12} \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} + \cdots + A_{23} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \end{pmatrix} + A_{33} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

Operace s tenzory druhého řádu

„po složkách“ $u, v \in \mathcal{V}$ $t \in \mathbb{R}$

$$(u \otimes v)^T = v \otimes u \quad \text{též} \quad v \cdot (A u) = u \cdot (A^T v) \quad \text{též} \quad A u = u A^T$$

$$tr(\mathbf{A}) = \sum_{i=1}^3 A_{ii} = A_{ii} \quad \text{stopa tenzoru} \quad \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix}$$

$$\mathbf{A} : \mathbf{B} = \sum_{i,j=1}^3 A_{ij} B_{ij} = A_{ij} B_{ij} \quad \text{vnitřní součin (analogon skalárního) „po složkách“}$$

Operace s tenzory druhého řádu

„po složkách“

$\mathbf{A}\mathbf{B} = \mathbf{C}$ skládání tenzorů (čili skládání zobrazení, neboli násobení matic)

$$C_{ij} = \sum_{k=1}^3 A_{ik} B_{kj} = A_{ik} B_{kj}$$

$$(\mathbf{u} \otimes \mathbf{v})(\mathbf{x} \otimes \mathbf{y}) = (\mathbf{v} \cdot \mathbf{x})(\mathbf{u} \otimes \mathbf{y}) = (\mathbf{u} \otimes \mathbf{y})(\mathbf{v} \cdot \mathbf{x})$$

$\mathbf{v} \cdot \mathbf{x} = \sum_{k=1}^3 v_k x_k = v_k x_k$

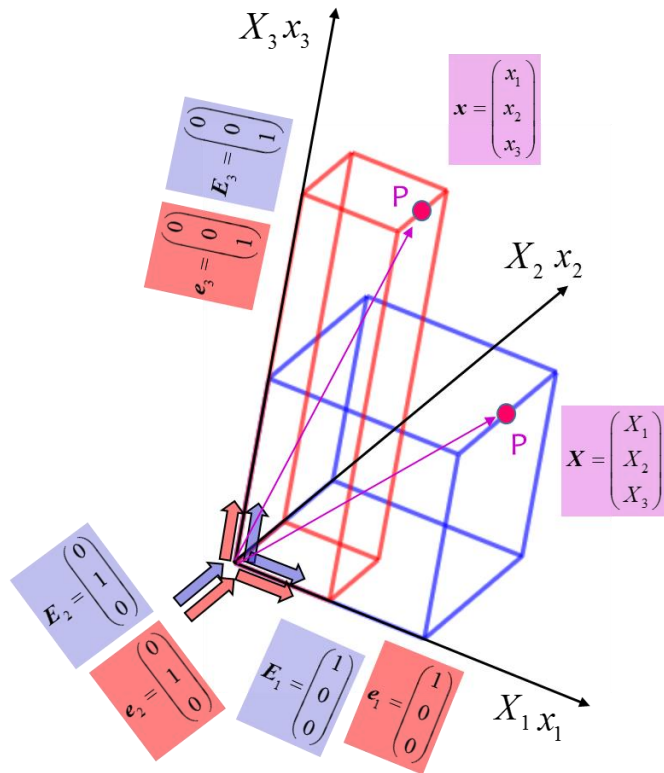
$$\mathbf{A}\mathbf{A}^{-1} = \mathbf{A}^{-1}\mathbf{A} = \mathbf{I} \quad I_{ij} = \delta_{ij}, \text{ kde } \delta_{ij} = 1 \text{ pro } i = j, \text{ jinak } \delta_{ij} = 0$$

Inverzní tenzor jako inverzní matice; jednotkový tenzor (matice)

Příklady pro deformační gradient \mathbf{F}

$$f : \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{x} \quad \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.5X_1 \\ 0.5X_2 \\ 2X_3 \end{pmatrix} = 0.5X_1\mathbf{e}_1 + 0.5X_2\mathbf{e}_2 + 2X_3\mathbf{e}_3$$

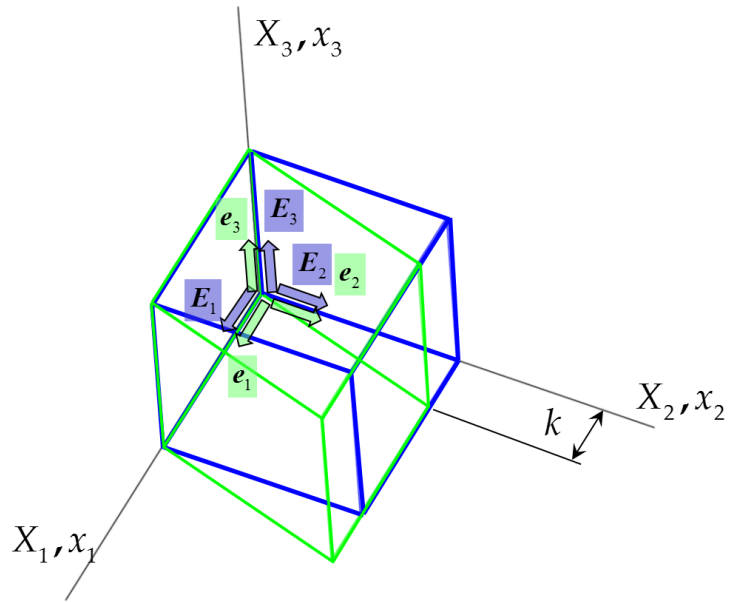
$$\mathbf{F} = \frac{d\mathbf{x}}{d\mathbf{X}} \quad F_{iK} = \frac{\partial x_i}{\partial X_K}$$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} & \frac{\partial x_1}{\partial X_2} & \frac{\partial x_1}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} & \frac{\partial x_2}{\partial X_2} & \frac{\partial x_2}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} & \frac{\partial x_3}{\partial X_2} & \frac{\partial x_3}{\partial X_3} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0.5 & 0 & 0 \\ 0 & 0.5 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$$

Příklady pro deformační gradient \mathbf{F}

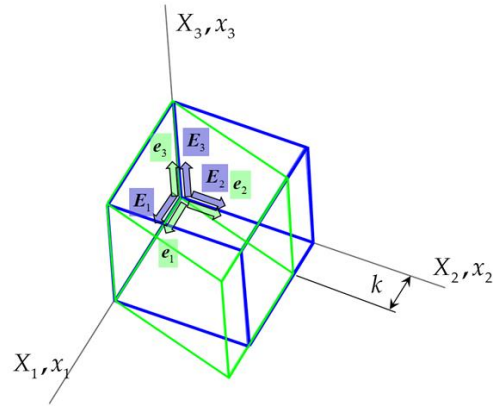
$$f: \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{x} \quad \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} X_1 + kX_2 \\ X_2 \\ X_3 \end{pmatrix} = (X_1 + kX_2)\mathbf{e}_1 + X_2\mathbf{e}_2 + X_3\mathbf{e}_3 \quad \mathbf{F} = \frac{d\mathbf{x}}{d\mathbf{X}} \quad F_{iK} = \frac{\partial x_i}{\partial X_K}$$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \frac{\partial x_1}{\partial X_1} & \frac{\partial x_1}{\partial X_2} & \frac{\partial x_1}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_2}{\partial X_1} & \frac{\partial x_2}{\partial X_2} & \frac{\partial x_2}{\partial X_3} \\ \frac{\partial x_3}{\partial X_1} & \frac{\partial x_3}{\partial X_2} & \frac{\partial x_3}{\partial X_3} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & k & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

Nesymetrie \mathbf{F}

\mathbf{F} má devět nezávislých složek F_{iK} $i, K = 1, 2, 3$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} 1 & k & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

To je důsledek přítomnosti rotací \mathbf{R} při zobrazení (pohybu) $f : \mathbf{X} \rightarrow \mathbf{x}$ mezi konfiguracemi. f obsahuje informaci o *translaci*, *rotaci* i *deformaci*. Od popisu deformace samozřejmě očekáváme, že bude založen pouze na změně relativní vzdálenosti bodů tělesa vůči sobě. Dodejme, že translace je konstanta, a tak derivována na 0, tudíž není v \mathbf{F} .

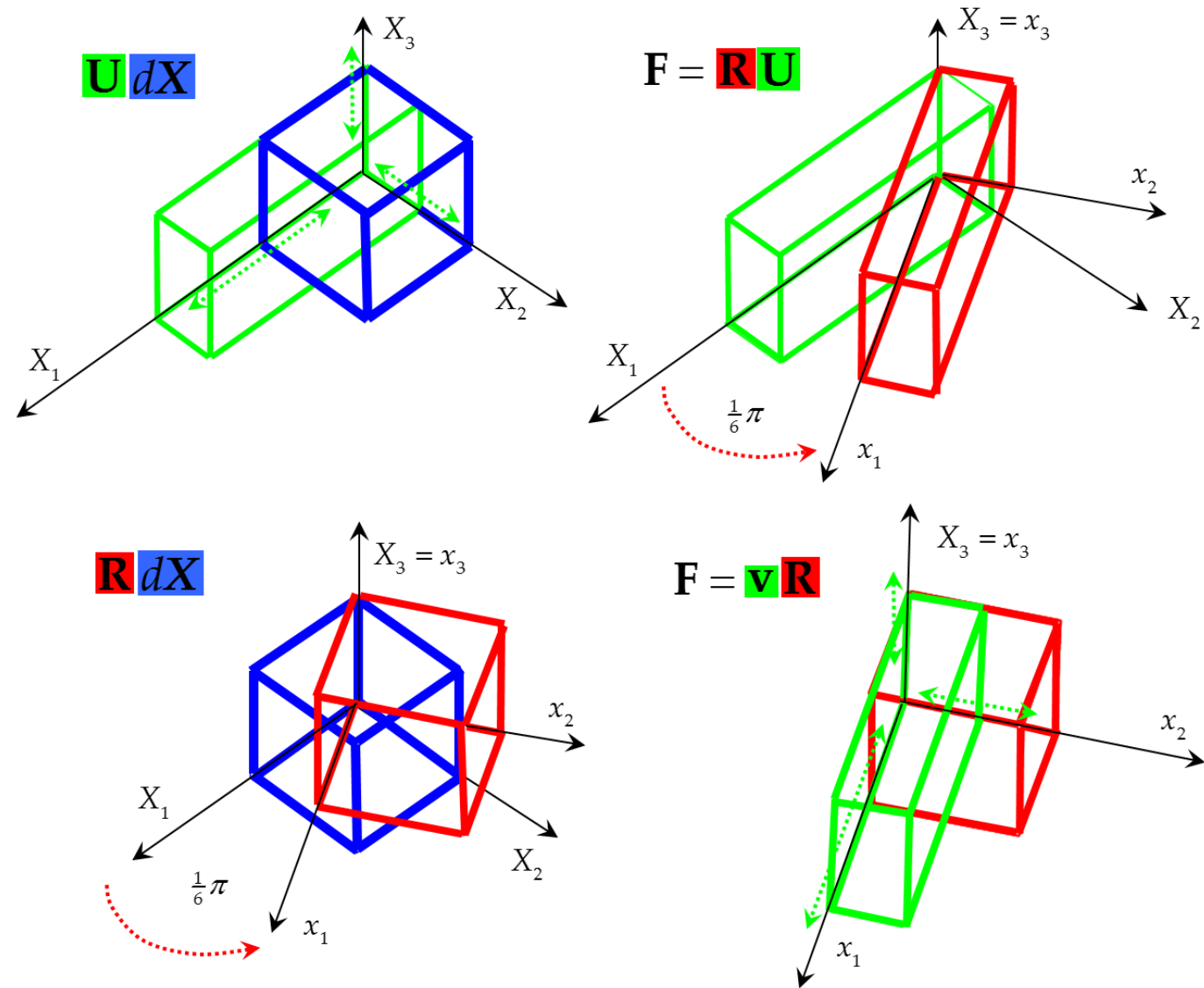
$$\mathbf{F} = \frac{df(\mathbf{X})}{d\mathbf{X}} = \mathbf{R}\mathbf{U} = \mathbf{v}\mathbf{R}$$

Polární rozklad \mathbf{F}

$$\mathbf{F} = \mathbf{R}\mathbf{U} = \mathbf{v}\mathbf{R}$$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \sqrt{3} & -\frac{1}{4} & 0 \\ 1 & \frac{\sqrt{3}}{4} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} = \mathbf{R} \begin{pmatrix} \frac{\sqrt{3}}{2} & \frac{1}{2} & 0 \\ -\frac{1}{2} & \frac{\sqrt{3}}{2} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \mathbf{U} \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 \\ 0 & \frac{1}{2} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \sqrt{3} & -\frac{1}{4} & 0 \\ 1 & \frac{\sqrt{3}}{4} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} = \mathbf{v} \begin{pmatrix} \frac{13}{8} & \frac{\sqrt{3}3}{8} & 0 \\ \frac{\sqrt{3}3}{8} & \frac{7}{8} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \mathbf{R} \begin{pmatrix} \frac{\sqrt{3}}{2} & \frac{1}{2} & 0 \\ -\frac{1}{2} & \frac{\sqrt{3}}{2} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

Tenzory deformace

$$\mathbf{C} = \mathbf{F}^T \mathbf{F} = (\mathbf{R}\mathbf{U})^T \mathbf{R}\mathbf{U} = \mathbf{U}^T \mathbf{R}^T \mathbf{R}\mathbf{U} = \mathbf{U} \mathbf{R}^{-1} \mathbf{R}\mathbf{U} = \mathbf{U}\mathbf{U} = \mathbf{U}^2$$

pravý Cauchyův-Greenův

$$\mathbf{b} = \mathbf{F}\mathbf{F}^T = \mathbf{v}^2 \quad \text{levý Cauchyův-Greenův}$$

$$\mathbf{E} = \frac{1}{2}(\mathbf{C} - \mathbf{I}) \quad \text{Greenův (též Lagrangeův)}$$

$$\mathbf{e} = \frac{1}{2}(\mathbf{I} - \mathbf{b}^{-1}) \quad \text{Eulerův (též Almansiho)}$$

$$\ln(\mathbf{U}) \quad \text{logaritmický}$$

$$\mathbf{C} = \mathbf{F}^T \mathbf{F} = \begin{pmatrix} F_{11} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_1 & F_{21} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_2 & F_{31} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_3 \\ F_{12} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_1 & F_{22} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_2 & F_{32} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_3 \\ F_{13} \mathbf{E}_3 \otimes \mathbf{e}_1 & F_{23} \mathbf{E}_3 \otimes \mathbf{e}_2 & F_{33} \mathbf{E}_3 \otimes \mathbf{e}_3 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} F_{11} \mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_1 & F_{12} \mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_2 & F_{13} \mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_3 \\ F_{21} \mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_1 & F_{22} \mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_2 & F_{23} \mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_3 \\ F_{31} \mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_1 & F_{32} \mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_2 & F_{33} \mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_3 \end{pmatrix} =$$

$$\begin{aligned} C_{11} &\sim F_{11} F_{11} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_1) \cdot (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{21} F_{21} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_2) \cdot (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{31} F_{31} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_3) \cdot (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_1) = \\ &= F_{11} F_{11} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_1 + F_{21} F_{21} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_1 + F_{31} F_{31} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_1 = (F_{11}^2 + F_{21}^2 + F_{31}^2) \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} C_{12} &\sim F_{11} F_{12} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_1) \cdot (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_2) + F_{21} F_{22} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_2) \cdot (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_2) + F_{31} F_{32} (\mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{e}_3) \cdot (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_2) = \\ &= F_{11} F_{12} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_2 + F_{21} F_{22} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_2 + F_{31} F_{32} \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_2 = (F_{11} F_{12} + F_{21} F_{22} + F_{31} F_{32}) \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} C_{21} &\sim F_{12} F_{11} (\mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_1) \cdot (\mathbf{e}_1 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{22} F_{21} (\mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_2) \cdot (\mathbf{e}_2 \otimes \mathbf{E}_1) + F_{32} F_{31} (\mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{e}_3) \cdot (\mathbf{e}_3 \otimes \mathbf{E}_1) = \\ &= F_{12} F_{11} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_1 + F_{22} F_{21} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_1 + F_{32} F_{31} \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_1 = (F_{12} F_{11} + F_{22} F_{21} + F_{32} F_{31}) \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_1 \end{aligned}$$

$$= \begin{pmatrix} F_{11}^2 + F_{21}^2 + F_{31}^2 & F_{11} F_{12} + F_{21} F_{22} + F_{31} F_{32} & F_{11} F_{13} + F_{21} F_{23} + F_{31} F_{33} \\ F_{11} F_{12} + F_{21} F_{22} + F_{31} F_{32} & F_{12}^2 + F_{22}^2 + F_{32}^2 & F_{12} F_{13} + F_{22} F_{23} + F_{32} F_{33} \\ F_{11} F_{13} + F_{21} F_{23} + F_{31} F_{33} & F_{12} F_{13} + F_{22} F_{23} + F_{32} F_{33} & F_{13}^2 + F_{23}^2 + F_{33}^2 \end{pmatrix} =$$

$$\begin{aligned} &= (F_{11}^2 + F_{21}^2 + F_{31}^2) \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_1 + (F_{12}^2 + F_{22}^2 + F_{32}^2) \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_2 + \\ &\quad + (F_{13}^2 + F_{23}^2 + F_{33}^2) \mathbf{E}_3 \otimes \mathbf{E}_3 + 2(F_{11} F_{12} + F_{21} F_{22} + F_{31} F_{32}) \mathbf{E}_1 \otimes \mathbf{E}_2 + \\ &\quad + 2(F_{12} F_{13} + F_{22} F_{23} + F_{32} F_{33}) \mathbf{E}_2 \otimes \mathbf{E}_3 + 2(F_{11} F_{13} + F_{21} F_{23} + F_{31} F_{33}) \mathbf{E}_3 \otimes \mathbf{E}_1 = \mathbf{C} \end{aligned}$$

Linearizace tenzorů deformace

V lineární pružnosti, kde **pokládáme posuvy za „malé“** (a tak i deformace, někdy hovoříme o infinitesimálních deformacích), přejdou tenzory \mathbf{E} , \mathbf{e} a $\ln \mathbf{U}$ v $\boldsymbol{\varepsilon}$

Vektor posuvů $\mathbf{U} = \mathbf{x}(\mathbf{X}) - \mathbf{X}$ $\mathbf{u} = \mathbf{x} - \mathbf{X}(\mathbf{x})$

$$\mathbf{E} = \frac{1}{2} \left(\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U} + (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U})^T + (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U})^T \nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U} \right) = \frac{1}{2} \left(\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U} + (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{U})^T \right) = \frac{1}{2} \left(\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u} + (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u})^T \right) = \frac{1}{2} \left(\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u} + (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u})^T - \nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u} (\nabla_{\mathbf{x}} \mathbf{u})^T \right) = \mathbf{e}$$

•|| 0 •|| 0

$$\boldsymbol{\varepsilon} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} \frac{\partial u_1}{\partial x_1} & \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_2} + \frac{\partial u_2}{\partial x_1} \right) & \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_1} \right) \\ \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_2} + \frac{\partial u_2}{\partial x_1} \right) & \frac{\partial u_2}{\partial x_2} & \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_2} \right) \\ \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_1} \right) & \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_2} \right) & \frac{\partial u_3}{\partial x_3} \end{pmatrix}$$

Tenzory deformace v MKP systémech

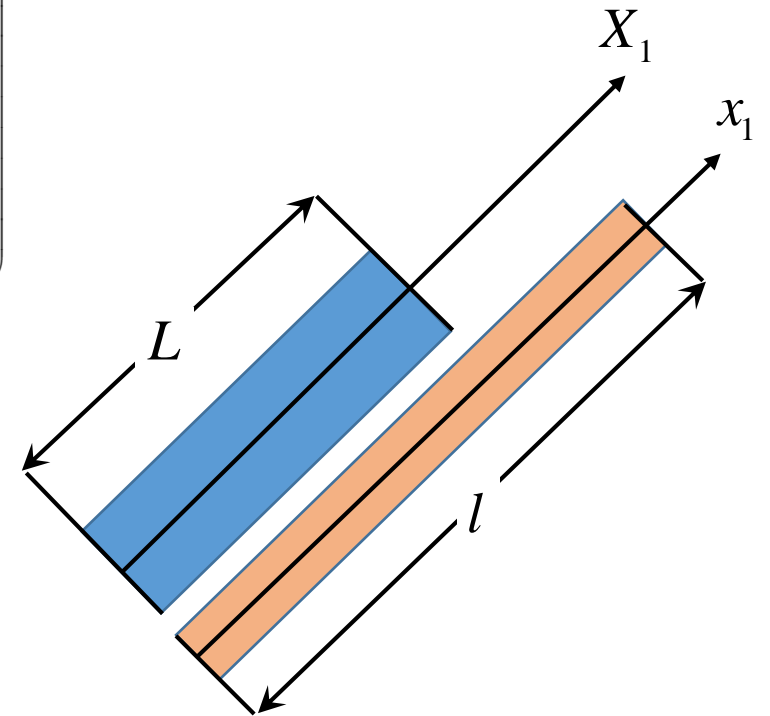
Vždy je třeba zkontrolovat manuál!

ANSYS, ABAQUS:

NLGEOM: OFF (default)

NLGEOM: ON (option)

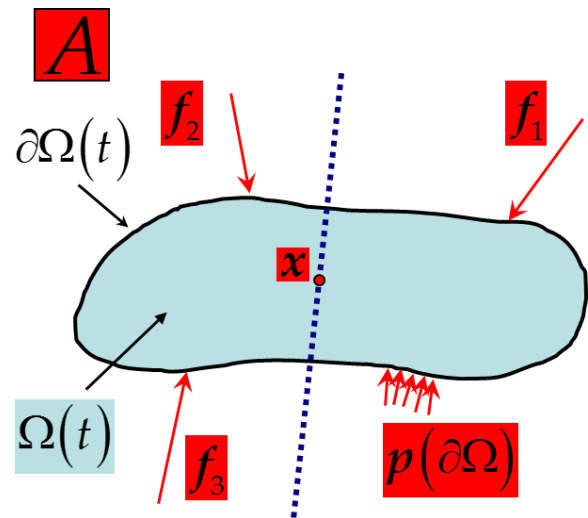
$$\varepsilon = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 2 \frac{\partial u_1}{\partial x_1} & \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_2} + \frac{\partial u_2}{\partial x_1} \right) & \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_1} \right) \\ \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_2} + \frac{\partial u_2}{\partial x_1} \right) & 2 \frac{\partial u_2}{\partial x_2} & \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_2} \right) \\ \left(\frac{\partial u_1}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_1} \right) & \left(\frac{\partial u_2}{\partial x_3} + \frac{\partial u_3}{\partial x_2} \right) & 2 \frac{\partial u_3}{\partial x_3} \end{pmatrix}$$

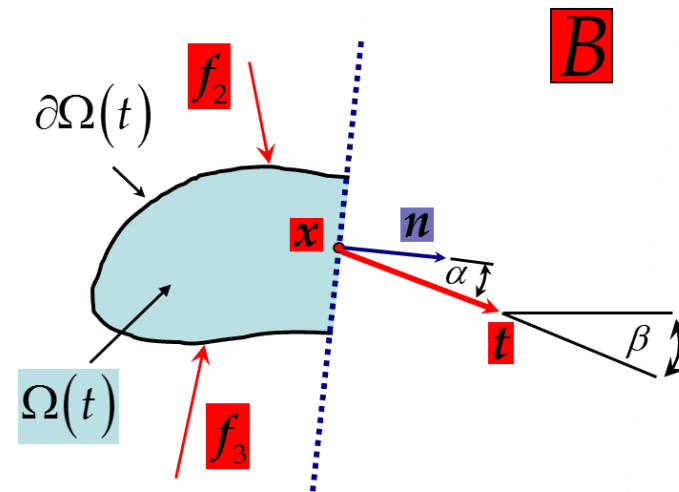
$$\ln(\mathbf{U})$$

$$\ln(\mathbf{U})_{11} = \ln \frac{l}{L} = \ln \frac{L + \Delta l}{L} = \ln(1 + \varepsilon_{11})$$

Tenzor napětí σ

SR

Zavádíme vektor (plošné) intenzity vnitřních sil t (tzv. trakční nebo též napět'ový vektor), tak, že platí

$$df = t ds$$

zde ds je velikost plochy elementárního okolí bodu x v rovině řezu a df je infinitesimální vektor vnitřní síly uvádějící řez do rovnováhy

Tenzor napětí σ

Tenzor druhého řádu, čili zobrazení σ , které promítá \mathbf{n} , což je vektor vnější normály roviny řezu v bodě \mathbf{x} , na napět'ový vektor \mathbf{t}

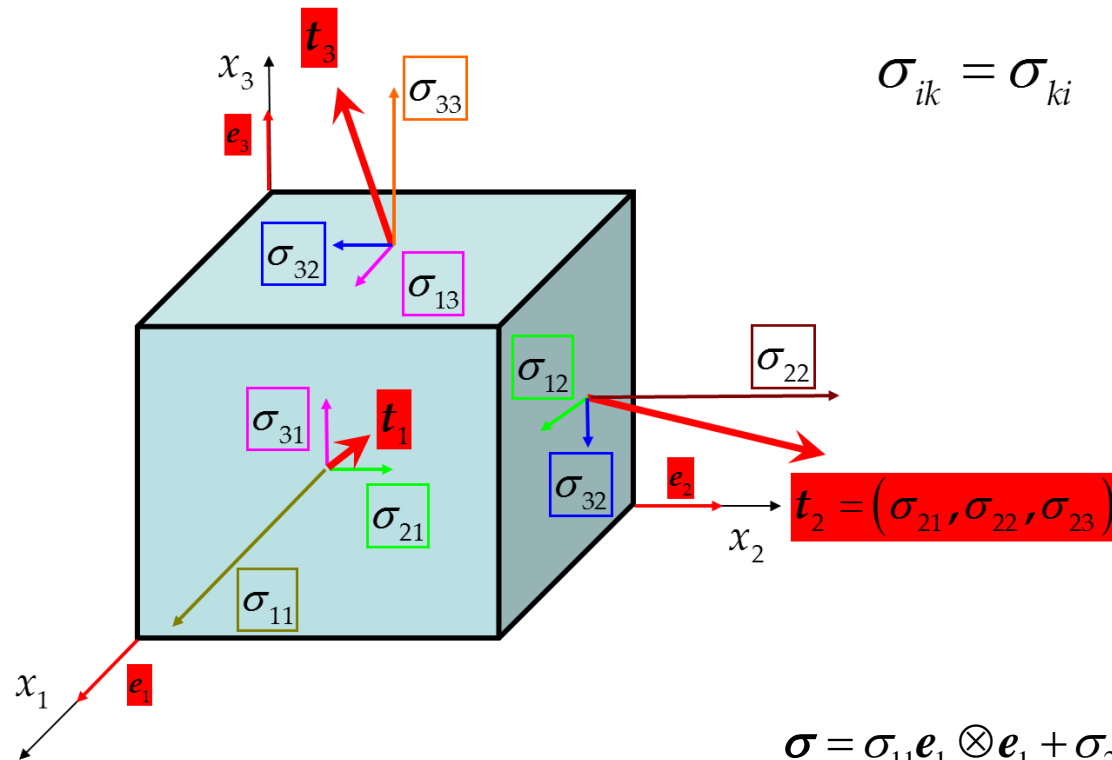
$$\sigma : \mathbf{n} \rightarrow \mathbf{t} \quad \mathbf{t} = \sigma \mathbf{n}$$

$$\begin{pmatrix} t_1 \\ t_2 \\ t_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sigma_{11} & \sigma_{12} & \sigma_{13} \\ \sigma_{21} & \sigma_{22} & \sigma_{23} \\ \sigma_{31} & \sigma_{32} & \sigma_{33} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} n_1 \\ n_2 \\ n_3 \end{pmatrix}$$

Takže tenzor napětí σ umožňuje určit napět'ový vektor \mathbf{t} v bodě \mathbf{x} v libovolném řezu, čili pro libovolný vektor \mathbf{n} . To je úplná informace o stavu napjatosti v bodě.

Tenzor napětí σ

$$t = (t_1, t_2, t_3) = t_1 + t_2 + t_3 = (\sigma_{11} + \sigma_{21} + \sigma_{31}, \sigma_{12} + \sigma_{22} + \sigma_{32}, \sigma_{13} + \sigma_{23} + \sigma_{33})$$

Pozor na rozdíl v označování složek tenzoru napětí σ_{ij} , zde i je směr průmětu a j směr normály stěny krychle

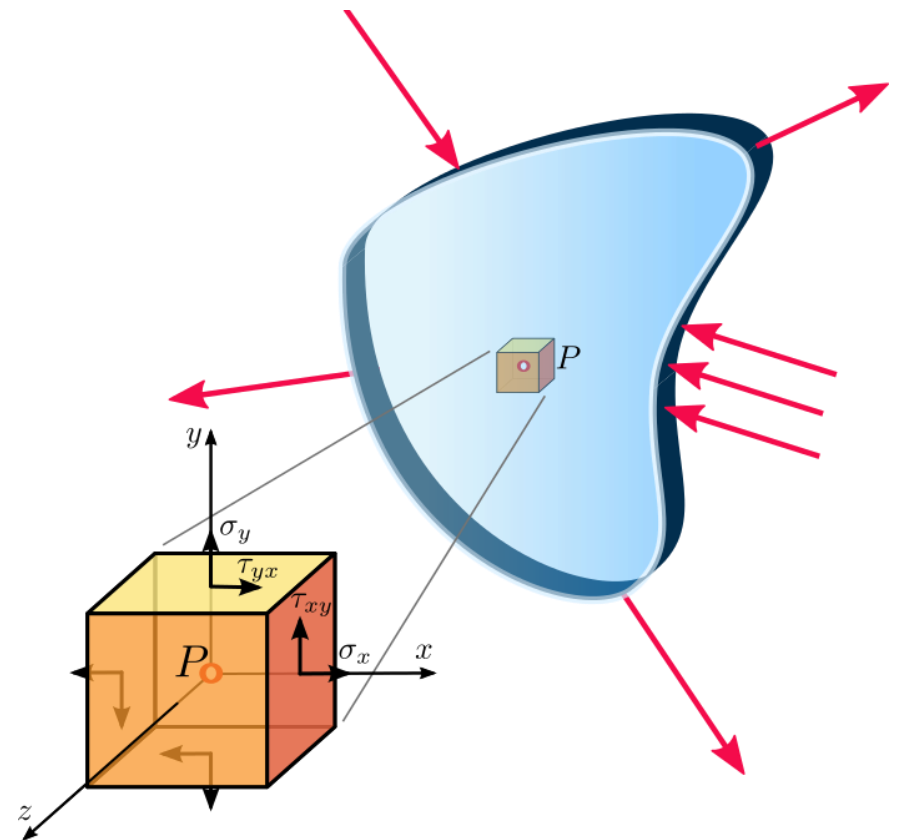
$$\sigma = \sigma_{11} e_1 \otimes e_1 + \sigma_{22} e_2 \otimes e_2 + \sigma_{33} e_3 \otimes e_3 + 2\sigma_{12} e_1 \otimes e_2 + 2\sigma_{23} e_2 \otimes e_3 + 2\sigma_{31} e_3 \otimes e_1$$

Rovinná napjatost

Některé stavy napjatosti a deformace umožňují zjednodušení formulace úloh pružnosti, což v MKP výpočtech může vést významnému snížení výpočetní náročnosti

$$\boldsymbol{\sigma} = \begin{pmatrix} \sigma_{11} & \sigma_{12} & 0 \\ \sigma_{21} & \sigma_{22} & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} \quad \boldsymbol{\varepsilon} = \begin{pmatrix} \varepsilon_{11} & \varepsilon_{12} & 0 \\ \varepsilon_{21} & \varepsilon_{22} & 0 \\ 0 & 0 & \varepsilon_{33} \end{pmatrix}$$

Typickým příkladem jsou tenkostěnná tělesa zatížená ve své střední ploše – stěny. Za přibližně rovinnou napjatost můžeme považovat i napjatost v tenkých deskách a trubkách. Stav rovinné napjatosti je též ve všech nezatížených bodech povrchu těles.

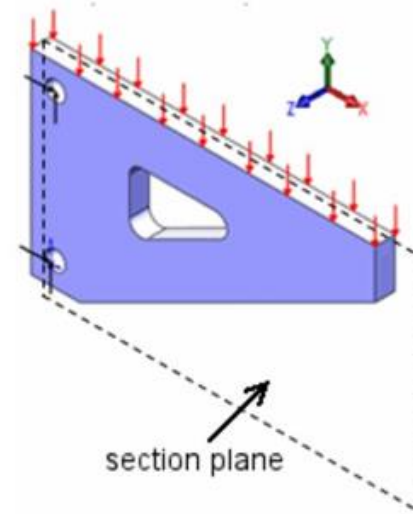

Rovinná deformace

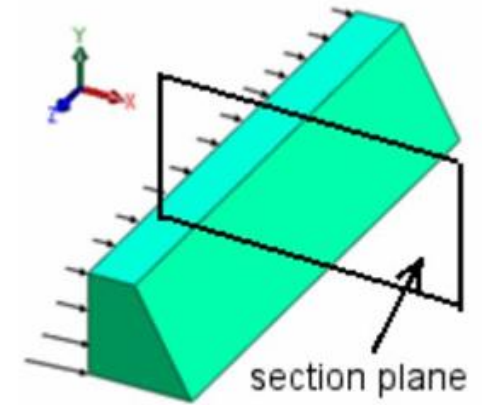
Některé stavy napjatosti a deformace umožňují zjednodušení formulace úloh pružnosti, což v MKP výpočtech může vést významnému snížení výpočetní náročnosti

$$\boldsymbol{\sigma} = \begin{pmatrix} \sigma_{11} & \sigma_{12} & 0 \\ \sigma_{21} & \sigma_{22} & 0 \\ 0 & 0 & \sigma_{33} \end{pmatrix} \quad \boldsymbol{\varepsilon} = \begin{pmatrix} \varepsilon_{11} & \varepsilon_{12} & 0 \\ \varepsilon_{21} & \varepsilon_{22} & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Za přibližně rovinný stav deformace můžeme považovat deformaci prutových těles (lépe řečeno všech velmi dlouhých prizmatických) zatížených kolmo ke střednici

Plane Stress

Plane Strain